

SİGORTA BROKERİ VE HUKUKÎ NİTELİĞİ

Insurance Brokers and Their Legal Characteristics

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDAMAR*

GİRİŞ; § 1. SİGORTA ARACILARI; § 2. SİGORTA BROKERİ; I. Broker Kavramı ve Tanımı; II. Sigorta Brokerinin Unsurları; A. Sözleşmelere Aracılık Etme; B. Bağımsızlık; C. Ücret; 1. Ücret Hakkının Doğumu; 2. Ücretin Borçlusu; 3. Brokerin Ücret Hakkının Tabi Olduğu Zamanaşımı; D. Meslekî Sorumluluk Sigortası; 1. Brokerin Meslekî Sorumluluk Sigortasının Bulunmaması; 2. Meslekî Sorumluluk Sigortasının Hukukî Kaynağı; E. Süreklilik; F. Sigorta Brokerinin Faaliyetine İlişkin Özellikler; III. Brokerin Tacir Sıfatı; IV. Brokerin Diğer Tacir Yardımcılarından Ayrılması; 1. Brokerin Tacire Bağlı Yardımcılardan Farkları; 2. Brokerin Acenteden Farkları; 3. Brokerin Tellaldan (Simsar) Farkları; 4. Brokerin Komisyoncudan Farkları; 5. Brokerin Prodüktörden Farkları; § 3. SİGORTA BROKERİNİN HUKUKÎ NİTELİĞİ; I. Genel Olarak; II. Sigorta Brokerliği Sözleşmesiyle Oluşan Hukukî İlişkiler; 1. Broker ve Sigortacı Arasındaki İlişki; 2. Broker ve Sigorta Ettiren Arasındaki İlişki; III. Değerlendirme; **SONUÇ**

ÖZET

Sigorta brokeri, Sigorta Murakabe Kanunu'nun 37'nci maddesinde 559 sayılı KHK ile yapılan değişiklik ile Türk hukukuna sigorta acentesi ve sigorta prodüktörlüğünün yanında yeni bir sigorta aracı olarak girmiştir. 2007 yılında yürürlüğe giren Sigortacılık Kanunu, sigorta prodüktörlüğünü kaldırmış ve sigorta aracılığı olarak sadece sigorta acenteleri ve sigorta brokerlerini kabul etmiştir. Çalışmamızda sigorta brokerinin hukukî niteliğini açıklayabilmek için, öncelikle Türk ve mukayeseli hukuktaki

---

* Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

sigorta aracılığı incelenmiştir. Akabinde ise sigorta brokerinin tanımı, özellikleri, benzer kurumlardan farkları ile hukuki niteliği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, sigorta sözleşmesi, sigortacı, sigorta brokeri, sigorta acentesi

ABSTRACT

With the amendment made in the Article 37 of Insurance Control Act by the Decree Law No. 559, the concept of insurance broker was introduced to the Turkish Law as a new type of insurance mediator besides insurance agents and insurance producers. Insurance Law No. 5684, which came into effect in 2007, repealed the concept of insurance producers and accepted insurance agents and insurance brokers as the sole insurance mediators. In our work, insurance mediation in Turkish Law and comparative law was examined initially in order to explain the legal attributes of the insurance brokers. Subsequently, we tried to present the definition and attributes of insurance brokers and their differences from similar institutions.

Keywords: Insurance, insurance agreement, insurer, insurance broker, insurance agent

GİRİŞ

Sigorta öyle bir sözleşmedir ki bununla sigortacı belirli bir prim karşılığında diğer bir kimsenin parayla ölçülebilir menfaatine zarar veren riziko gerçekleştiğinde tazminat ödemeyi taahhüt eder. Sigorta sözleşmesi, sigorta şirketi ve sigorta ettiren arasında vuku bulur. Taraflarının sigortacı ve sigorta ettirenden müteşekkil olmasına karşın sözleşme daha ziyade aracılar tarafından gerçekleştirilmektedir. Hukukumuzda sigortacılık alanında faaliyet gösteren acente ve broker olmak üzere iki sigorta aracısı bulunmaktadır. Bunlardan acenteler uzun bir süreden beri aracılık yapmaktadırlar. Buna karşılık brokerler henüz tam anlamıyla hukuk sistemi içindeki yerini almamıştır. Nitekim brokerin tellala benzediği düşünülse de aslından ondan ciddi anlamda farklılıklar ihtiva etmektedir. Aynı şekilde acenteye de benzemeyen broker *sui generis* bir özellik taşımaktadır.

Acentenin yanı sıra sigortacılık alanında faaliyet gösteren diğer aracılık kurumu, Almanya, Avusturya gibi ülkelerde sigorta tellalı olarak anılmasına karşın ülkemizde İngiltere ve İsviçre uygulamasına paralel şekilde broker olarak isimlendirilmiştir.

Özellikle sigorta brokerinin hukukî niteliğinin inceleneceği çalışmamızda konunun daha sağlıklı izah edilebilmesi için öncelikle sigorta

aracılarının mahiyeti ve işlevi incelenmiştir. Ardından broker kavramı ile unsurları ve özellikleri anlatılmış ve yaptıkları faaliyet dikkate alınarak hukukî niteliği ortaya konulmuştur. Çalışma, varılan sonuçların açıklandığı ve değerlendirildiği sonuç bölümü ile bitirilmiştir.

§ 1. SİGORTA ARACILARI

Sigortacılığın ortaya çıkışı daha eskiye dayanmasına karşın sigorta aracıları ilk olarak 19'uncu yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır¹. Sigorta sözleşmesinin sahip olduğu karmaşık yapı ve sigortacının ediminin soyut ve farklı olması sebebiyle sigorta şirketleri kendi bünyelerinde yer alan çalışanları dışında başka yardımcılarına da ihtiyaç duymuş ve bunun sonucunda ortaya çıkan sigorta aracıları sigortanın daha geniş bir çevreye yayılmasını sağlamıştır². Sigortacı ile sözleşme yapmak isteyen müşterileri biraya getiren, onlara sözleşme yapma imkânı tanıyan ve bazen o sözleşmeleri sigortacı adına ve hesabına bizzat kuran kişiler sigorta aracılarıdır³. Bahse konu kişiler, sigorta şirketleri ile aralarındaki sözleşme ilişkisine dayanarak bağımsız tacir yardımcısı⁴ sıfatıyla görev yapmaktadırlar. Bağımlı tacir yardımcısı olan ticarî mümessil, ticarî vekil ve seyyar tüccar memuru, tacire bağlı olarak çalıştıklarından sigorta aracı kavramına dâhil değildir.

Türk hukuk sisteminde yürürlükten kaldırılan Sigorta Murakabe Kanunu'nda⁵, sigorta aracıları, acente, broker ve prodüktör⁶ olmak üzere üç farklı başlık altında düzenlenmişti. Ancak prodüktör ve broker arasında esaslı bir farklılık gözetilmemiş ve her ikisinin de tellal gibi çalışmasından ötürü öğretilerde bu ikiliğin giderilmesi gerektiği dile getirilmiştir⁷. Sigorta

¹ **Memiş, T.:** “Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Sigorta Aracıları”, <http://www.jura.uni-sb.de/turkish/TMemis.html>, s. 1.

² **Memiş, s. 2; Kender, R.:** Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, VIII. Baskı, İstanbul 2005, s. 92, (Hususi Sigorta).

³ **Kender, (Hususi Sigorta), s. 92; Kubilay, H.:** Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, İzmir 2003, s. 239; **Memiş, s. 2; Can, M.:** Türk Özel Sigorta Hukuku, II. Bası, Ankara 2007, s. 236.

⁴ Tacir Yardımcısı kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Ayhan, R.:** Ticarî İşletme Hukuku, II. Baskı, Ankara 2007, s. 159 vd.; **Arkan, S.:** Ticari İşletme Hukuku, X. Baskı, Ankara 2007, s.161 vd.; **Ülgen H./ Teoman, Ö. /Helvacı, M. /Kendigelen, K. /Kaya, A. /Nomer Ertan, N. F. :** Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2006, N. 1668 vd.; **Poroy, R. / Yasaman, H. :** Ticari İşletme Hukuku, X. Baskı, İstanbul 2004, N. 270 vd.

⁵ 21.12.1959 tarih ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 45'inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

⁶ Sigorta prodüktörleri hakkında bkz. **Kalpsüz, T.:** Sigorta Prodüktörlerinin Hukuki Durumu, Ankara 1967, s. 7, vd. (Prodüktör); **Atabek, R.:** Sigorta İstihsal Organları Hukuku, İstanbul 1968, s. 25 vd., (İstihsal); **Bozer, A.:** Sigorta Hukuku, Ankara 1965, s. 31 vd.; **Atabek, R.:** Sigorta Hukuku, Ankara 1965, s. 20 vd., (Sigorta Hukuku).

⁷ Sigorta Murakabe Kanunu'nda yapılan aracıların üçlü ayrımı hakkındaki eleştiriler için bkz. **Kender, Hususi Sigorta, s. 99; Memiş, s. 9, Kender, R.:** Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Taslağı Sempozyumu, İstanbul 1991, s. 15, (Sempozyum); **Damcı, A.:** Tartışmalar, Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun

Murakabe Kanunu'nu yürürlükten kaldıran⁸ 03.06.2007 tarih ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda⁹, öğretilerdeki tartışmalara uygun şekilde prodüktör kavramına yer verilmemiştir¹⁰.

Sigorta acenteliğini de ihtiva eden sigorta aracılığı kavramı, lafzından daha geniş bir anlamı içermekte olup sadece sözleşmenin kurulmasını değil sonraki aşamaları da kapsamaktadır. Avrupa Birliği'nin konuya ilişkin 2002/92/EG sayılı Direktifinde de sigorta aracılığı geniş şekilde düzenlenmiştir¹¹. Direktife göre sigorta aracılığının kapsamı, sözleşmenin kurulmasından önceki tanıtım, teklif gibi çalışmalara ilişkin faaliyetler ile rizikonun gerçekleşmesi hâlinde ortaya çıkacak tazminat talebi karşısında bu sözleşmelerin yönetimi ve uygulanmasına ilişkin faaliyetleri de kapsamaktadır (Direktif m. 2/III). Öğretilerde de aracılık kavramı sadece sözleşme öncesi reklâm yapmak ve yeni müşteri bulmak şeklinde değil, bütün sözleşme sürecini kapsayacak şekilde anlaşılmaktadır¹². Bu haliyle söz

---

Taslağı Sempozyumu, İstanbul 1991, s. 25; **Kalpsüz, T.:** Tartışmalar, Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Taslağı Sempozyumu, İstanbul 1991, s. 27, (Sempozyum); **Bozkurt, T.:** Türk Hukukunda ve Uygulamada Tellallık, Ankara 2006, s. 343 vd.; **Can, s. 236.**

⁸ 21.12.1959 tarih ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 45'inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

⁹ RG. 14.06.2007, S. 26552.

¹⁰ Sigortacılık Kanunu'nun sistemine bakıldığında, sigorta sözleşmelerinde aracı olarak sadece acente ve broker kavramlarının olduğu ve buna karşılık prodüktöre yer verilmediği görülmektedir. Böylece Türk hukukunda artık sigorta araçları başlığı altında sadece acente ve brokerler yer alacaktır. Gerçi TBMM'ye sevk edilen Sigortacılık Kanunu Tasarısında, aracı başlığının üç kavramı da ihtiva ettiği belirtilmiş olmakla birlikte, Tasarının Mecliste geçirdiği süreçte prodüktör kavramı Tasarıdan çıkarılmıştır. Özellikle TBMM bünyesindeki Avrupa Birliği Komisyonunda, konuya ilişkin meydana gelen tartışmalar neticesinde, prodüktör kavramı çok da doğru olmayan bir gerekçe ile Kanunda yer almamıştır. Söz konusu gerekçede, konuyla ilgili kavram birliğini daha iyi sağlamak amacıyla yapılan tanımların yer aldığı 2'nci maddedeki prodüktörün yeni ihdas edildiğini buna karşılık broker mesleğinin uzun yıllardan beri mevcut olduğunu, "prodüktör" mesleği ile var olan broker mesleğine rakip olabilecek yeni meslek ihdas edilmeye çalışıldığını, "prodüktörlük" kurumunun sigortalıya ya da sigorta şirketine karşı hiçbir hukukî veya malî sorumluluk taşımadığı, söz konusu mesleğin oda siciline kayıt zorunluluğunun da olmadığını, bu nedenle de sigorta sektöründe olması gereken güven ortamının, yeterli denetim eksikliği nedeniyle zedelenebileceğini ifade edilmiştir. Görüldüğü gibi öğretilerde vurgulanan gerekçelere paralel olmasa da, prodüktör mesleği Türk sigorta hukuku uygulamasından çıkmıştır.

¹¹ **Karayazgan, A.:** "Avrupa Birliği Mevzuatı Karşısında Türk Sigorta Aracılık Hukuku", Prof. Dr. Ergon A. Çetingil Prof. Dr. Rayegan Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul 2007, s. 756 vd.; **Şenocak, K.:** "Avrupa Birliği Sigorta Aracıları Direktifi (2002/92/CE)", Prof. Dr. Ergon A. Çetingil Prof. Dr. Rayegan Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul 2007, s. 1055 vd.

¹² **Gamm, S./Sohn, M.:** Versicherungsvermittlerrecht, Rechtliche Auswirkung, Karlsruhe 2007, s. 78-79; **Şenocak, s. 1057;** Alman öğretilerinde *Trinkhaus*, sigorta aracılığının sınırlarını belirleyebilmek için sigortacılık hizmetleri kavramını kullanmış ve bu çerçevede

konusu faaliyetleri belirli bir ücret karşılığında yürüten gerçek veya tüzel kişilere sigorta aracı adı verilmektedir (Direktif m. 2/V).

Sigorta aracılığını sürekli olarak yapan kişilerin sigortacılık sektöründe büyük önemi bulunmaktadır. Bu özellik gerek aracılardan meslekî yeterlilikleri gerek sigorta ettirenler ile doğrudan münasebete girilmesi ve onların korunması bakımından kendini göstermektedir¹³. Sigorta sektörünün gelişmiş ve gelişmekte olan piyasalarda özellikle iktisadî büyümeye önemli katkısının olduğu bilinmektedir¹⁴. Sigorta araçları da yaptıkları işlemlerle, hem sigorta piyasasının hem de dolaylı olarak genel ekonominin büyümesini sağlamaktadırlar. Bütün bunlara rağmen sigorta araçlarının asıl işlevi, sigorta sözleşmesinin yapılması esnasında tarafları bir araya getirmek ve onların sözleşme yapmalarını sağlamaktır. Bunun yanı sıra sigorta araçları, sigorta ettirenin sözleşme sonrası ihtiyaçlarını karşıladığı gibi onu yeni gelişmelerden de haberdar etmektedir. Özellikle sigorta ettirenlerin şahsî ihtiyaçlarını tespit edip onlara uygun sigortayı/sigorta sözleşmesini öneren ve sözleşme öncesi gerekli bilgileri veren sigorta araçları, sözleşmenin kurulmasından sonra da sigorta ettirenle ilgilenmekte ve hatta çoğu kez riskin gerçekleşmesi hâlinde tazminat için gerekli işlemleri takip etmektedirler¹⁵.

Sigorta araçlarının söz konusu faaliyetleri sigortacı bakımından da ayrı bir önemi haizdir. Zira sigortacıya yeni müşteriler bulmasının yanı sıra, mevcut sözleşmelerin süresinin uzatılması, sigorta ettirenlerin genel ihtiyaçlarının belirlenmesi ve onların memnuniyetini sağlamada sigorta araçlarının bilgi ve tecrübeleri dikkate alınmaktadır¹⁶.

---

yapılanları aracılık olarak kabul etmiştir (**Trinkhaus, H.:** Handbuch des Versicherungsvermittlung, Band I, Provision und Abfindung der Versicherungsvermittler, Berlin 1955, s. 14-15). Buna karşılık **Gierke** değişik bir tanım yaparak, sigorta sözleşmelerine aracılık yapan kişiler sigorta aracıdır demiştir (**Gierke, J.v.:** Versicherungsrecht, 2. Hälfte, Stuttgart 1947, s. 113). Ancak bu tanım Alman öğretisinde eleştirilmiş, kavramın sınırlarının tam olarak belirlenemediği ifade edilmiştir (Bu konuda bkz. **Trinkhaus**, s. 15). **Möller** de çoğunluğun belirttiği gibi, sigorta aracılığının sadece sözleşmenin yapılması aşamasıyla bağlı olmadığını, bilakis tüm sigorta sözleşmesi boyunca (*von der Wiege bis zur Bahre betreuen-beşikten mezara kadar*) süren bir hizmet olduğunu ifade etmiştir (**Möller, H.:** Recht und Wirklichkeit der Versicherungsvermittlung, Hamburg o.J. 1944, s. 17-19, (Recht). İsviçre’de ise **Studer** sigorta sözleşmelerinin kurulmasına aracılık edenler şeklinde genel bir tanım yapmış ve araçların acente, broker ve tellaldan oluştuğunu belirtmiştir (**Studer, H.:** Die Rechtstellung des Versicherungsbroskers in der Schweiz, Bern 2000, s. 12).

¹³ **Kubilay**, s. 239; **Kender**, Hususi Sigorta, s. 92; **Oksay, S./Özşar, B.:** Avrupa Birliği’nde Sigorta Aracıları, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-8, İstanbul 2006, s. 15; **Atabek**, Sigorta Hukuku, s. 17-18.

¹⁴ **Kubilay**, s. 239; **Bozer**, s. 6; **Atabek**, Sigorta Hukuku, s. 18; **Can**, s. 17; **Memiş**, s. 2.

¹⁵ **Oksay/Özşar**, s. 15; **Kubilay**, s. 239; **Gamm/Sohn**, s. 79.

¹⁶ **Beenken, M./Sandkühler, H.L.:** Das neue Versicherungsvermittlergesetz, München 2007, s. 11; **Kubilay**, s. 239; **Oksay/Özşar**, s. 16; **Atabek**, İstihsal, s. 9 vd.

Sigorta aracılığı hakkında esas hukukî düzenleme Sigortacılık Kanunu'nda yer almaktadır (m. 21-23)¹⁷. Kanunun 21'inci maddesinde sigorta aktüerleri ile birlikte brokerler, 23'üncü maddesinde ise acenteler düzenlenmiştir. Aynı Kanunun 3'üncü maddesinin (b) bendine göre, Kanun'un uygulanması bakımından sigorta aracısı, sigorta acentesini ve sigorta brokerini ifade eder¹⁸.

§ 2. SİGORTA BROKERİ

Yukarıda da izah edildiği gibi sigortacılık alanındaki aracılık faaliyetlerini acente ve broker olmak üzere iki tür aracı gerçekleştirmektedir. Bu başlık altında sigorta brokeri incelenmeye çalışılacaktır.

I. Broker Kavramı ve Tanımı

Broker dilimize İngilizce'den gelmiş olup İngiliz hukukunda tellal kavramını karşılamak amacıyla kullanılmakta¹⁹; sigorta tellalına da "Insurance broker" denilmektedir²⁰. Kara Avrupa'sı ülkelerinde de esas itibariyle sigorta sözleşmelerinde aracılık yapan kişiler acente ve tellal olarak nitelendirilmektedir. Sigorta aracılığında ön plânda olan acenteler (*Agent, Vertreter*) yanında faaliyet gösteren diğer aracılar Almanya ve Avusturya'da tellal (*Makler*), İsviçre'de broker olarak ifade edilmektedir. Ancak özellikle Alman hukukunda, sigorta tellalı ile broker kavramı çoğu zaman aynı anlamı taşımaktadır²¹.

¹⁷ Ticaret ve Borçlar Hukukunun ilgilendiren aracılık kurumunun ve sigorta aracılarının, sigorta piyasasını düzenlemek ve denetlemek için çıkarılan Sigorta Murakabe Kanunu (günümüzde Sigortacılık Kanunu) tarafından tanımlanmasının yanlış olduğu, söz konusu Kanunlarda sadece sigorta aracılarının denetlenmesine ilişkin hükümler getirilmesi gerektiğine dair açıklamalar için bkz. **Kender**, Sempozyum, s. 16; **Memiş**, s. 9; **Damcı**, s. 26.

¹⁸ Sigortacılık Kanunu'nun sigorta aracılara ilişkin düzenlemesi karşısında, Türk Ticaret Kanunu'nun 1267'nci maddesinde bahsi geçen sigorta tellalı, sigorta brokeri olarak anlaşılmaktadır (Aynı yönde bkz. **Can**, s. 236).

¹⁹ *Broker* kavramı dilimizdeki simsarın (tellal) yerine kullanılmaya başlanmıştır. Pozitif hukukumuza da giren kavram İngilizce kökenli olması ve uluslararası literatürde kabul görmesi sebebiyle uygulamada hızla yaygınlaşmaktadır. Broker kavramının görüldüğü diğer bir sektör de sermaye piyasaları olup bu sektörde çalışan ve aracı kurumlarda şirketten iletilen alım satım emirlerini, İMKB'nin binasındaki terminalerde bizzat gerçekleştiren kişi olarak tanımlanan broker, sigorta brokerine benzer işlevleri bulunmasına karşın önemli farklılıklar ihtiva etmektedir.

²⁰ **Studer**, s. 10; **Ünan, S.**: "539 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Sigorta Aracılarına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Sigorta Hukuku Dergisi, 1996, S. 1, s. 79; **Kender**, Hususi Sigorta, s. 100; **Sieger, J.**: Die Rechtstellung des englischen Versicherungsmaklers (insurance broker), Karlsruhe 1983, s. 9.

²¹ **Studer**, s. 10-11; **Kender**, Hususi Sigorta, s. 102; **Memiş**, s. 9; **Sieger**, s. 9; **Şenocak** da Alman ve Avusturya hukukundaki *tellal (Makler)* kavramı için ilgili makalesinde *broker* karşılığını kullanmaktadır (s. 1060 vd.).

Alman Ticaret Kanunu'nun (*Handelsgesetzbuch-HGB*) § 93 vd. hükümlerinde yer alan ticarî işler tellallığına ilişkin düzenlemenin, sigorta tellallığı hakkında da uygulanacağı kabul edilmiştir (§ 93/1). Sigortacılık alanında yapılan aracılık faaliyeti de ticaret işleri tellallığı olarak nitelendirilmiştir²². Konu ayrıca 01.01.2008 tarihinde yürürlüğe giren Sigorta Sözleşmeleri Kanunu (*Versicherungsvertragsgesetz-VVG*) § 59/3 hükmünde de yer almıştır. Buna göre sigortacı veya acenteden sürekli yetki almadan sigorta sözleşmelerine aracılık eden veya sözleşmeleri bizzat yapmayı üstlenen kişilerin tellal olduğu açıkça hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla sigorta tellalının, müvekkilinin adına ve hesabına sigorta sözleşmesi yapabilme şeklinde temsil yetkisi gibi önemli bir özelliği bulunmaktadır. Bu durum sigorta tellalını ticaret işleri tellalından ayırmaktadır²³.

Aynı durum Avusturya hukuku bakımından da kabul edilmiş ve 1996 tarihli Tellallık Kanunu'nun (*Maklergesetz-MaklerG*) 26 vd. paragraflarında sigorta ettirenin yanında sigorta sözleşmesinin kurulmasına aracılık eden kişilere tellal denilmiştir.

Hukukumuzda da broker kavramının yerine tellalın (simsar) ikame edilebileceği öğretide doğru bir şekilde belirtilmiştir²⁴. Gerçekten incelememizde de görüleceği üzere gerek broker gerek Avrupa ülkelerinde kullanılan sigorta tellalı kavramı, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen ticaret işleri tellalı²⁵ ile -farklılıklar olsa da- benzemektedir²⁶. Bu sebeple ülkemizde de sigorta ettirenin temsil edilmesi suretiyle sözleşmelere aracılık edilmesi sigorta tellallığı olarak nitelendirilebilirdi²⁷. Nitekim yukarıda belirttiğimiz gibi sigortacılık alanında faaliyet gösteren acentenin yanındaki diğer aracı, Avrupa ülkelerinde de sigorta tellalıdır (*Versicherungsmakler*).

²² **Schimikowski, P.:** *Versicherungsvertragsrecht*, III. Auflage, München 2004, s. 85-86; **Koban, G.K./Marck, G./Simon-Widmann, M.:** *Rechte und Pflichten des Versicherungsmaklers*, Münster 2007, N. 11-12; **Deckers, S.:** *Die Abgrenzung des Versicherungsvertreters vom Versicherungsmakler*, Karlsruhe 2003, s. 22.

²³ Gerçekten Alman hukukunda da ticarî işler tellalı ile sigorta tellalının günümüzde aynı anlama gelmediği, her iki kurumun ekonomik amaçlarının birbirinden farklı olduğu yönündeki görüşler için bkz. **Koban/Marck/Simon-Widmann**, N. 11; **Trinkhaus**, s. 131.

²⁴ **Kender**, *Hususi Sigorta*, s. 102; **Memiş**, s. 9.

²⁵ Ticarî işler tellalı için bkz. **Ayhan**, s. 601 vd.; **Arkan**, s. 179 vd.; **Teoman (Ülgen**, *Ticarî İşletme Hukuku*), N. 1779 vd.; **Poroy/Yasaman**, N. 340 vd.

²⁶ Türk Ticaret Kanunu Tasarısında, ticaret işleri tellallığına ilişkin hükümler kaldırılmıştır. Bununla birlikte Borçlar Kanunu Tasarısında, tellallık hakkındaki hükümler korunmuş ve müessesenin ismi *Simsar* olarak kabul edilerek tellal terimi terkedilmiştir (Bkz. BK Tasarısı m. 525 vd.). Mevcut Borçlar Kanunu'nun 3. Faslının (m. 404) başlığı ise "*Tellallık (Simsarlık)*" dır. Dolayısıyla Tasarıda, tellallık çıkarılarak sadece *Simsarlık* kullanılmıştır.

²⁷ Böylece Türk Ticaret Kanunu'nun 1267'nci maddesinde bahsedilen sigorta tellalı kavramı da sigorta acentesinin yanında hayata geçirilmiş olurdu. Ancak kanun koyucu bu konuda önce prodüktör sonrasında ise broker kavramına yer vermiştir (Bkz. **Can**, s. 236). **Bozkurt**, ise sigorta brokerinin sahip olduğu özellikler karşısında kanun gereği (*ipso iure*) temsil yetkisine sahip olan özel bir tellal olarak nitelendirilebileceğini ileri sürmüştür (s. 364).

Sigortacılık Kanunu'nda sigorta brokerinin²⁸ tanımı yapılmamış sadece buna ilişkin düzenlemenin ayrı bir yönetmelikle ele alınacağı belirtilmiştir (m. 21/2)²⁹. Sigorta Murakabe Kanunu döneminde çıkarılan ve hâlen yürürlükte olan Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği'nde³⁰ brokerler ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Sigorta brokerinin Sigorta Murakabe Kanunu'nun 37'nci maddesindeki tanımı³¹ ve özellikleri dikkate alındığında sigorta brokerinin, “*Sigorta yaptırmak isteyen kimseye hazırlık çalışmalarının ardından, ihtiyaçlarına uygun sözleşmeyi öneren ve bu şekilde sözleşmenin gerçekleşmesine aracılık eden veya sözleşmeyi sigorta ettirenin adına ve hesabına yapan, rizikonun meydana gelmesi hâlinde tazminatın ödenmesi için gerekli işlemleri yapan, sigortacıdan bağımsız gerçek ya da tüzel kişiler*” olduğu anlaşılmaktadır.

II. Sigorta Brokerinin Unsurları

Sigorta brokerinin yukarıda verilen tanımı nazara alındığında unsurlarını şu şekilde açıklamak mümkündür.

A. Sözleşmelere Aracılık Etme

Brokerin faaliyetinin temeli, müşterisinin ihtiyaçları doğrultusunda sigorta sözleşmesinin kurulmasını sağlamasıdır. Bunun yanında sözleşme öncesi müşterinin subjektif risk durumunun tespit edilmesi, sözleşmeyle ilgili belgelerin kontrol edilmesi ve risk meydana geldiğinde tazminatın

²⁸ Sigorta brokeri, Sigortacılık Kanunu tarafından yürürlükten kaldırılan Sigorta Murakabe Kanunu'nun 37'nci maddesinde 1994 yılında yapılan değişiklik ile İngiliz hukukundan alınmıştır (Ayrıntılı bilgi için bkz. **Memiş**, s. 9 vd.).

²⁹ Konuya ilişkin 21'inci maddenin gerekçesinde brokerlik ile ilgili olarak, “*Ülkemizde brokerlik faaliyetleri yurt dışı uygulamalara göre çok geri planda kalmıştır. Brokerlerin ülke içinde sigortalının temsilcisi olduğu fikrinden hareketle acentelik faaliyeti seviyesine çıkarılması, aynı zamanda yurt dışı örneklerine paralel hale getirilmesi asıl amaçtır. Bu amaç çerçevesinde brokerlik mesleğini icra edecek kişilerin Müsteşarlıktan ruhsat almaları gerektiği bu Kanunla kaldırılan 7397 Sayılı Sigorta Murakabe Kanununda olduğu gibi aynen korunmuştur.*” ifadeleri yer almıştır.

³⁰ RG. 01.11.2000, S. 24217. Sigortacılık Kanunu'nun Geçici 2'nci maddesinde, Kanunda bahsi geçen yönetmeliklerin, Kanunun yayın tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılacağı ve yeni düzenlemelerin yapılmasına kadar mevcut düzenlemelerin Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmaya devam edeceği hükme bağlanmıştır.

³¹ Sigorta Murakabe Kanunu'nun 37'nci maddesinde brokerlik şu şekilde tanımlanmıştır: “*Sigorta sözleşmelerinde sigortayı temsil ederek ve sigorta şirketinin seçiminde tamamen tarafsız ve bağımsız davranarak, tehlikelerin sigorta edilmesi için sigorta sözleşmesi yapmak isteyenlerle sigorta şirketlerini bir araya getiren, sigorta sözleşmesinin akdinden önceki gerekli hazırlık çalışmalarını yapan ve gerektiğinde bu anlaşmaların uygulanmasında, özellikle tazminatın ödenmesinde yardımcı olan gerçek veya tüzel kişilere sigorta brokeri, bu işleri sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri arasında yapanlara da reasürans brokeri denir.*”.

tahsili için gerekli işlemlerin yapılması da bulunmaktadır³². Broker, temsilci sıfatıyla, gerekli araştırmaları yaparak müşterisinin adına ve hesabına sigorta şirketleriyle pazarlık yaparak uygun sözleşme şartları oluşturup bizzat sigorta sözleşmesini akdedebilir. Başka bir ifade ile sözleşmeyi bizzat kendisi imzalayabilir veya tıpkı bir tellal gibi sözleşmenin yapılmasına aracılık edebilir³³.

Brokerin müvekkili adına sözleşme kurma yetkisinin varlığı, kanunî olarak açıkça düzenlenmemiş olmasına karşın, öğretide kabul edilmektedir³⁴. Başka bir deyişle, brokerin temsil yetkisinin olduğu kanunda ifade edilmesine karşın, temsil olunan nam ve hesabına sigorta sözleşmesi akdetmesi hususu açıkça düzenlenmemiştir. Kanaatimizce de kanunî şekilde düzenlenmemesine karşın brokerin temsilci sıfatıyla sigorta sözleşmesi yapabileceği kabul edilmelidir. Zira sigorta ettirenin temsilcisi sıfatını taşıyan brokerin sözleşme yapamaması hayatın olağan akışına da uygun değildir. Broker temsilci sıfatıyla sigorta sözleşmesinin yapılmasına aracılık edebileceği gibi sözleşmeyi sigorta ettirenin adına ve hesabına imzalayabilir³⁵. Broker, sigorta sözleşmesinin kurulmasını sağladıktan sonra, sigorta ettirenin temsilcisi olarak sözleşmenin devamını ve hatta riziko meydana geldiğinde tazminatın alınabilmesi için gerekli işlemleri de sigortalının adına ve hesabına icra edebilir.

Broker, birlikte çalıştığı sigorta şirketleri arasında tarafsız olmalı ve sadece bir şirkete öne çıkaran davranışlardan kaçınmalıdır. Bilhassa brokerin aynı gruba dâhil ve fakat farklı tüzel kişiliği haiz sigorta şirketleri ile çalışarak, müşterilerini sonuç itibarıyla aynı sigortacıya yönlendirmesinin engellenebilmesi için, yönetmelikte bununla ilgili önlemler alınmıştır. Özellikle aksine talep olmadığı takdirde, en az üç sigortacıdan yazılı teklif

³² **Studer**, s. 43 vd.; **Ulaş, I.:** Uygulamalı Sigorta Hukuku, IV. Bası, Ankara 2005, s. 26; **Müller-Chen, M./Uhlmann, F.:** “Zusammenarbeitsverträge zwischen Versicherern und Brokern”, HAVE 2005, s. 224.

³³ Borçlar Kanunu'na göre (m. 32 vd.), temsil yetkisinin verilmesi herhangi bir şekil şartına bağlı olmamasına karşın uygulamada broker, sigorta ettirenin temsilcisi olduğunu ispat edebilmek amacıyla bir yetki belgesi almaktadır. Broker söz konusu belgeye dayanarak sigorta şirketleriyle görüşmeler yapmakta ve gerektiğinde sigorta sözleşmesinin şartları hakkında müzakere edebilmektedir (Uygulamadaki durum için Bkz. <http://www.csr.com.tr/SigortaBrokerligi.asp> <28.02.2008>; <http://www.sigortam.net/acente-broker.asp> <28.02.2008>).

³⁴ **Studer**, s. 43 vd.; **Baumann, F.**, s. 49; **Müller-Chen/Uhlmann**, s. 224; **Sönmez, L.:** “Türkiye’de Yeni Bir Sistem, Brokerlik ve Olası Etkileri”, SDD, Mayıs 1996, C. 37, S. 430; s. 30; **Bozkurt**, brokerin temsil yetkisini, bulunmasını yürürlükten kaldırılan Sigorta Murakabe Kanunu’nun 37’nci maddesine dayandırmaktadır. Zira bahse konu hükümde, brokerin temsil yetkisinden açıkça söz edilmekteydi (s. 350).

³⁵ Alman hukukunda sigorta tellalının iki şekilde faaliyet gösterebileceği, sözleşmenin kurulmasında aracılığın yanı sıra sözleşmeyi müvekkili adına ve hesabına yapabileceği açıkça hükme bağlanmıştır (VVG § 59/III). Kaldı ki Alman hukukunda sigorta tellalının esas edimi, sigorta sözleşmesinin kurulmasına aracılık yapmaktır (**Baumann, F.**, s. 49).

alma zorunluluğu ve bir şirkete sağlanan primlerin yıllık prim hâsılatının yarısından fazla olamaması brokerin sigortacı seçiminde tarafsız davranmasını sağlamaya yöneliktir (SBY m. 20-23).

B. Bağımsızlık

Broker faaliyetlerini yürütürken özellikle sigorta şirketine karşı bağımsız olmak zorundadır³⁶. Çalışmalarını kendisi plânlayan broker, sigortacıdan hiçbir şekilde emir ve talimat almamakta, sorumluluğu kendisine ait olmak kaydıyla kararlarını kendisi vermektedir. Bu özelliği itibariyle öğretide bağımsız tacir yardımcısı olarak nitelendirilen acente, tellal ve komisyoncuya benzeyen broker, çalışma tarzı itibariyle onlardan ayrılmaktadır.

Bağımsızlık ayrıca sigorta şirketi ile sabit maaş, ücret ilişkisi içinde de olmamayı gerektirir. Zira bir yerden sürekli gelir elde eden kişiler söz konusu kaynağa karşı objektif ve bağımsız davranamazlar. Bu nedenle aşağıda da görüleceği üzere broker sadece kurulmasını sağladığı sözleşmelerden önceden belirlenen ücreti almaya hak kazanır.

Bağımsızlığın gerçekleşmesine ilişkin önemli bir diğer husus da brokerin sigorta şirketleriyle herhangi bir ortaklığının bulunmamasıdır. Gerçekten brokerin sigorta veya reasürans şirketiyle karşılıklı hissedarlık ilişkisi içinde olması mümkün değildir³⁷.

Brokerin sigorta şirketine karşı bağımsızlığının temini amacıyla ülkemizde de bir takım hukukî düzenlemeler yapılmıştır. Bu bağlamda Sigortacılık Kanunu'nun 21'inci maddesi hükmünde, brokerlerde aranacak özellikler ayrıntılı olarak sayılmamış sadece bazı hususları taşıyan kimselerin brokerlik yapamayacağı ifade edilmiştir³⁸. Kanun koyucu sigorta

³⁶ Studer, s. 17; SIBA, Berufsbild Schweizer Versicherungsbroker, Zürich 2003, s. 5; Gamm/Sohn, s. 31.

³⁷ İsviçre Sigorta Brokerleri Birliğinin (SIBA) hazırladığı brokerlere ilişkin yayında da, sigortacının vekili ya da çalışanı sıfatı taşıyanların, ortaklık yahut başka bir ilişki içindeki kimselerin broker sayılmayacağı belirtilmiştir (SIBA, Berufsbild Schweizer Versicherungsbroker, s. 5).

³⁸ Sigorta sektöründe broker olarak çalışmak isteyen kişilerin yapamayacağı diğer işler ve akrabalık ilişkileri Kanununun 21'inci maddesinin 3 ve 4'üncü fıkralarında şu şekilde ifade edilmiştir:

“Sigorta şirketlerinin, sigorta acentelerinin ve sigorta eksperlerinin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile meslekî faaliyette bulunan şirket çalışanları; brokerlik yapamaz, tüzel kişi brokerin yönetim ve denetim kurullarında görev alamaz, imzaya yetkili olarak çalışamaz, bunlara ortak olamaz ve bunlardan ücret karşılığı herhangi bir iş kabul edemez. Bu sınırlandırmalar söz konusu kimselerin eş ve velayeti altındaki çocukları için de geçerlidir.

Sigorta brokerliği yapması yasaklananlar, brokerlik ile ilgili faaliyetlerde çalıştırılmaz ve her ne şekilde olursa olsun bu kişilerle brokerlik mesleğinin icrası için işbirliği yapılamaz.”

brokerlerinin faaliyetlerinde tam bağımsız olmalarını sağlamak amacıyla, sigortacılık uygulamasındaki diğer aktörler ile organik bağlantı içinde olmasını istememiştir. Bu nedenle sigorta şirketi, sigorta acentesi ve sigorta eksperlerinin yönetici ve çalışanları ile eş ve çocuklarının bireysel olarak broker olamayacağı belirtildiği gibi tüzel kişi brokerlerde çalışamayacağı da hükme bağlanmıştır. Kanun koyucu ayrıca, anılan nedenlerle doğrudan brokerlik yapması yasaklanmış olan kişilerin meslekle ilgili faaliyetlerde de bulunamayacakları ve kendileriyle aynı konuda işbirliği yapılamayacağını ifade etmiştir³⁹. Bahse konu hususlar, Hazine Müsteşarlığı tarafından brokerlere faaliyet ruhsatı verilmesi⁴⁰ esnasında denetlenir (SK m. 21/2)⁴¹.

Brokerlerin bağımsız olması, sigorta ettirenin temsilcisi olarak onun menfaatlerini ön plânda tutmasına engel değildir. Başka bir ifadeyle, brokerin sigorta sözleşmesinin tarafları arasında objektif olması söz konusu değildir. Bahse konu özelliği ile ticaret işleri tellalından ayrılan broker, sigorta ettirenin temsilcisi olarak onun menfaatlerini ön plânda tutmaktadır. Nitekim tarafsız davranmak zorunda olan ticaret işleri tellahı, aracılık etmek istediği sözleşmede taraflardan hiç birinin menfaatini üstün tutamaz; aksi takdirde ücret ve masraf isteme hakkını kaybeder (TTK m. 110). Buna mukabil broker ise sigorta sözleşmesinin kurulmasına aracılık etmekle birlikte gerek sözleşme öncesi gerek sonrasında sigorta ettirene yardımcı olarak hareket eder⁴².

C. Ücret

Sigorta brokeri, sigorta sözleşmelerinde aracılık hizmetini ücret (komisyon) karşılığında yerine getirir⁴³. Brokerin çoğu zaman kurduğu veya aracılık ettiği sözleşmedeki toplam primin belirli bir yüzdesi şeklinde ücret hakkı bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle sözleşmede aksine hüküm olmadığı takdirde brokerlik mesleğinde ücret zorunludur⁴⁴. Broker ile sigortacı

³⁹ Madde gerekçesinde söz konusu sınırlamaların amacı açıklanmamıştır. Ancak genel olarak bakıldığında söz konusu sınırlandırmaların, Avrupa Birliğinin ilgili Direktifinde de yer alan aracılardan mümkün olduğu kadar sigorta sözleşmesi taraflarından bağımsızlaştırılması amacıyla yönelik olarak getirildiği anlaşılmaktadır.

⁴⁰ Almanya'da da sigorta tellalları Sanayi ve Ticaret Odasından izin aldıktan sonra faaliyete geçebilmektedirler (Alman Meslek Yönetmeliği, Gewerbeordnung-GewO, § 34d/I).

⁴¹ Türkiye'de günümüz itibarıyla toplam 61 adet ruhsatlı broker bulunmaktadır (Bkz. Türk Sigortacılık Sektörü Hakkında Genel Bilgiler, <http://www.hazine.gov.tr/stat/finans/ti45.htm> <11.02.2008>).

⁴² **Deckers**, s. 22-25; **Gamm/Sohn**, s. 47; **Baumann, F.**: *Versicherungsvermittlung durch Versicherungsmakler*, Karlsruhe 1997, s. 45 vd.; **Sönmez** ise sigorta brokerinin bazen sigortacının menfaatleri için çalışabileceğini söylemiştir ki mevcut düzenlemeler karşısında bu durum kabul edilemez niteliktedir (s. 30).

⁴³ **Kender**, *Hususi Sigorta*, s. 102; **Bozkurt**, s. 351.

⁴⁴ **Baumann, F.**, s. 281; **SIBA**, *Berufsbild Schweizer Versicherungsbroker*, s. 10; **Studer**, s. 142; **van Bühren, H.W.**: *Handbuch Versicherungsrecht*, 3. Auflage, Köln 2007, § 1, N. 405-406; **Bozkurt**, s. 351.

arasında yapılan anlaşmada, yapılan yeni sözleşmelerden ödenen primlerin ne kadarının komisyon olarak ödeneceği tespit edilir. Böylece gerektiğinde broker komisyon oranını sözleşmenin kurulmasından önce temsil ettiği kimseye açıklama imkânına sahip olur. Zira broker sigorta ettirene sözleşmenin kurulmasından önce komisyon oranını sözlü talep hâlinde yazılı şekilde bildirmek zorundadır (SBY m. 20/2).

1. Ücret Hakkının Doğumu

Brokerin sigortacıdan komisyon talep edebilmesi için öncelikle onunla aracılık konusunda anlaşmış olmalıdır⁴⁵. Bunu müteakiben brokerin ücret hakkı aracılık ettiği sözleşmenin kurulması ve sigorta ettirenin primi ödemesi ile doğar⁴⁶. Ayrıca brokerin sigorta ettirenle olan münasebetini ve sözleşmenin kurulmasını kendisinin sağladığını da ispat etmesi gerekir⁴⁷. Sigorta ettirenin prim borcunu peşin ödemesi hâlinde brokerin komisyon hakkı da bütünüyle muaccel hale gelir. Buna karşılık primin taksitli olarak ifa edilmesi durumunda, komisyon da parça parça alınır. Tabi ki söz konusu muacceliyet esaslarının, broker anlaşmasında farklı şekilde belirlenmesi mümkündür.

Brokerin komisyon hakkı, sigorta ettirenin primin ödenmesine bağlı olduğundan, sigorta ettirenin prim ödeme borcunu ifa etmemesi veya sözleşmenin feshedilmesi hâlinde bu hak kendiliğinden sona erer⁴⁸. Burada sigorta ettirenin borcunu sigorta şirketinin davranışları sebebiyle yerine getirmemesi hâlinde brokerin ücret hakkının varlığının devam edeceği söylenebilir⁴⁹. Bunun yanı sıra sözleşmenin kurulmasının sigortacının kötüniyetli davranışları sonucunda sözleşmenin kurulamaması hâlinde brokerin iyiniyet kuralları çerçevesinde ücrete hak kazanacağını belirtmek gerekir⁵⁰.

2. Ücretin Borçlusu

Brokerin yapı itibariyle benzediği tellallık ilişkisine bakıldığında, sadece ticaret işleri tellallığında, ücretin borçlusunun açıkça belirlendiği görülür. Borçlar Kanunu'nda yer alan adî tellallıkla ilgili 404 ve 409'uncu

⁴⁵ **Sieger**, s. 49.

⁴⁶ Brokerin sigorta priminin ödenmesi hususunda herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu yönde ülkemizdeki düzenlemelerde de brokeri sorumluluk altına sokan hüküm yoktur. Ancak İngiliz hukukunda bazı özel sigorta türlerinde brokeri, primin hiç ya da gereği gibi ödenmemesi sebebiyle sigortacıya karşı borçludur (ayrıntılı bilgi için bkz. **Sieger**, s. 67 vd.).

⁴⁷ **Studer**, s. 143; **Sieger**, s. 49 vd.

⁴⁸ **Studer**, s. 148.

⁴⁹ Bu sonuca acentelerin ücret hakkını düzenleyen Türk Ticaret Kanunu m. 129/1 hükmü ile de varılabilir. Buna göre, acentenin kurulmasını sağladığı sözleşmede, karşı tarafın edimini yerine getirmemesine tacirin davranışları sebep olmuşsa acente ücret isteyebilecektir (Bkz. **Arkan**, s. 202-203; **Kayhan, Ş.:** Türk Hukukunda Acentelik Sözleşmesi, II. Baskı, Ankara 2003, s. 126).

⁵⁰ Tellalın ücret hakkının benzer durumda doğacağına ilişkin bkz. **Arkan**, s. 184.

maddeler arasında, ücretin borçlusu gösterilmemiş sadece 407'nci maddede borçlunun sözleşme taraflarının her biri olduğu anlaşılabilir. Buna karşılık Türk Ticaret Kanunu'nun 108'inci maddesine göre, aksine hüküm bulunmadığı takdirde tellallık ücretini sözleşme taraflarının eşit olarak ödeyecekleri ifade edilmiştir⁵¹. Dolayısıyla söz konusu düzenlemelerden, tellalın hizmetinden yararlanan kimselerin tellalın ücretini de birlikte karşılamalarının gerektiği anlaşılmaktadır⁵².

Türk hukukunda brokerin ücret hakkı ile ilgili tek düzenleme yönetmelikte yer almaktadır. Buna göre broker, aracılık ettiği sözleşme dolayısıyla sigorta şirketinden *komisyon*⁵³ adı altında bir ücret alır (SBY m. 20/I). Brokerin alacağı komisyonun önceden sigorta ettirene açıklanması hatta yazılı olarak da verilmesi mümkündür (SBY m. 20/II). Dolayısıyla, brokerlik sözleşmesinin sigorta ettiren ile müşteri arasında yapılmasına ve brokerin edimini sigorta ettirene karşı yerine getirmesine rağmen, ücretini sigortacı ödemek durumundadır⁵⁴.

Brokerlik ücretinin (komisyon) sigortacı tarafından ödenmesini haklı gösteren bir takım gerekçeler belirtilebilir⁵⁵. Öncelikle aracılık faaliyetinin sonucunda ticarî fayda elde eden taraf sigorta şirkettir. Zira sigorta şirketi, broker sayesinde ürününü pazarlamış ve yeni bir sigortalı bulmak suretiyle prim gelirini artırmıştır. Buna karşılık ihtiyacının karşılanmış olmasına karşın sigortalı, kural olarak ekonomik anlamda gelir elde etmemektedir. Çoğu zaman kişisel rizikoların teminat altına alındığı sigorta sözleşmelerinde ticarî işletmeyle ilgili bir riziko söz konusu olsa da sigortalı bakımından kazanç sağlama sonucu hâsıl olmamaktadır.

Ücretin sigortacı tarafından ödenmesinin, brokerin bağımsız davranmasını zorlaştırabileceği düşünülebilir⁵⁶. Zira hem sigorta ettirenin menfaatlerini ön planda tutup hem de işletmesinin devamını sigortacıdan

⁵¹ **Ayhan**, s. 612; **Arkan**, s. 188; **Teoman (Ülgen, Ticarî İşletme Hukuku)**, N. 1844.

⁵² Benzer durum Alman hukukunda da göze çarpmaktadır. Nitekim adi tellallığın düzenlendiği Alman Medeni Kanunu (*Bürgerliches Gesetzbuch-BGB*) § 652 hükmüne göre yetki veren taraf ücretin borçlusudur. Ticaret işleri tellallığının düzenlendiği § 99'a göre ise aksi kararlaştırılmamışsa sözleşme tarafları tellalın ücretini yarı yarıya ödemek durumundadırlar (Ayrıntılı bilgi için bkz. **Baumann, F.**, s. 282-283).

⁵³ İsviçre hukukunda brokerin, Alman hukukunda sigorta tellalının ücret hakkına, tellalın Fransızca'daki karşılığı olan *le courtier* kavramından gelen *Courtage* adı verilmektedir. Buna karşılık sigorta acentesinin hizmetinin karşılığına *Provision* denilmektedir (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Baumann, F.**, s. 281; **Studer**, s. 142, dnp. 386). İngiliz hukukunda da brokerin ücret hakkı *Commission* ya da daha özel şekilde *Brokerage* olarak ifade edilmektedir (**Sieger**, s. 49).

⁵⁴ **Trinkhaus**, s. 170; **Bozkurt**, s. 351; Karş. **SIBA**, Berufsbild Schweizer Versicherungsbroker, s. 10; **Baumann, F.**, s. 283; **Müller-Chen/Uhlmann**, s. 225.

⁵⁵ Tarihi gelişime bakıldığında da 17'nci yüzyıldan beri sigorta tellalının faaliyetlerinin karşılığında ücreti, sigortacı tarafından ödenmektedir (**Baumann, F.**, s. 284).

⁵⁶ Benzer endişeler için bkz. **Şenocak**, s. 1063.

elde edeceği komisyon ile sağlaması, broker için sıkıntı doğurabilir. Ancak brokerin tek bir sigortacı ile çalışmaması hatta piyasadaki tüm şirketlerle bağlantı hâlinde olması, aracılık faaliyetinin broker için olduğu kadar sigortacı için de menfaat sağlaması söz konusudur. Buna ilaveten, brokerin yaptığı araştırmalar neticesinde, en az üç farklı sigorta şirketine ait teklifi müşterisine sunması ve bunların içinden yapılan seçim neticesinde sigorta sözleşmesinin kurulması, brokerin bağımsız davranmasına imkân sağlamaktadır. Anılan sebeplerle, komisyonun sigortacı tarafından ödenecek olması, brokerin bağımsızlık özelliğine zarar vermeyeceği kanaatini taşımaktayız.

Sigorta brokerlerinin gördükleri hizmetin karşılığında sigorta şirketlerinden aldıkları ücrete ilave olarak sigorta ettirenden ücret talep edemezler⁵⁷. Zira sigorta brokerinin alacağı borçlusu, ilgili Yönetmelik hükmünde sigorta şirketi olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla broker, ücretini sigorta acentelerine paralel şekilde, sigorta şirketlerinin aldıkları sigorta priminden elde etmektedir.

3. Brokerin Ücret Hakkının Tabi Olduğu Zamanaşımı

Sigortacılık mevzuatında brokerin ücret hakkına uygulanacak zamanaşımı süresi özel olarak tespit edilmemiştir. Bu durumda konu ile ilgili genel hükümler çerçevesinde zamanaşımı süresinin belirlenmesi gereklidir. Borçlar hukukunda genel zamanaşımı süresinin 10 yıl olmasına mukabil (BK m. 125) bazı özel hâllerde bu süre 5 yıl olarak tespit edilmiştir (BK m. 126). Beş yıllık zamanaşımı, acente, komisyon ve tellallık sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklar bakımından cari kılınmıştır. Aşağıda ayrıca ifade edileceği üzere brokerin hukukî niteliği acente ve tellala benzemesine mukabil kendine özgü bir özellik taşır. Ayrıca Borçlar Kanunu'nun 126'ncı maddesi hükmünün istisnâî nitelik taşıması ve brokerin burada ayrıca zikredilmemesi karşısında, brokerlik sözleşmesinden kaynaklanan brokerin ücret hakkı da dâhil olmak üzere tüm alacakların 10 yıllık genel zamanaşımı süresine tâbi olduğunu kabulü daha uygundur.

D. Meslekî Sorumluluk Sigortası

Sigorta brokerlerinin, faaliyetleri esnasında müşterilerine kusurlu olarak verdikleri zararlardan ötürü tazminat borcu bulunmaktadır. Söz konusu ödemeleri güvence altına almak amacıyla brokerlere meslekî sorumluluk sigortası yaptırma zorunluluğu getirilmiştir⁵⁸. Buna göre brokerler toplam

⁵⁷ Bozkurt, s. 351. Ayrıca bkz. <http://www.csrb.com.tr/SigortaBrokerligi.asp#<22.02.2008>>.

⁵⁸ Avrupa Birliği'nin 2002/92/EG sayılı Direktifinde, sigorta aracılarının faaliyetleri esnasında müşterilerine vermiş oldukları zararların daha kolay tazmin edilebilmesi için meslekî sorumluluk sigortası düzenlenmiştir. Gerçekten Direktifin 4/III hükmü uyarınca aracılardan meslekî kusurdan kaynaklanan sorumluluklara karşı tazminat talebi başına bir milyon Euro, yıl boyunca tüm tazminat talepleri için de toplam bir buçuk milyon Euro tutarında meslekî sorumluluk sigortası veya buna benzer bir garantiye sahip olmaları

teminatı, bir yıl içerisinde aracılık ettikleri sözleşmeler dolayısıyla tahakkuk ettirilen komisyon tutarının yüzde 60'ından az olmamak üzere her yıl meslekî sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadırlar (SBY m. 26/1). Ancak söz konusu tutar her halükarda tüzel kişi brokerler için Yönetmeliğin 5. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde öngörülen asgarî sermayenin beş katından; gerçek kişi brokerlerde ise üç katından az olamaz (SBY m. 26/1) Söz konusu düzenleme ile teminat miktarının yıllar sonra erimesinin önüne geçilmiş ve komisyon tutarına bağlı olan değişken bir yapı oluşturulmuştur⁵⁹. Bunun yanı sıra brokerin yıl içerisinde aracılık ettiği sözleşmelere ilişkin olarak tahakkuk ettirilen toplam prim hâsılatının % 10'unun veya daha fazlasının dâhil olduğu sigorta şirketleri ile meslekî sorumluluk sigortası sözleşmesi yapamazlar (SBY m. 26/2).

1. Brokerin Meslekî Sorumluluk Sigortasının Bulunmaması

Brokerlerin mesleğin icrasına başlayabilmeleri için Hazine Müsteşarlığından ruhsat alarak ticaret siciline tescil ve ilan ettirmeleri ile bahse konu meslekî sorumluluk sigortasını yaptırmaları gereklidir (SBY m. 15/2). Diğer ifade ile sigorta brokerinin, faaliyetine başlayabilmesi bakımından meslekî sorumluluk sigortası yaptırması zorunludur.

Sigorta brokerinin meslekî sorumluluk sigortasının yaptırılmaması veya sigortanın süresinin dolmasına rağmen yenilenmemesi hâlinde hukukî sonucunun ne olacağı hakkında herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Zorunlu sigortanın yaptırılmaması veya bilhassa süresinin dolmasından sonra yenilenmemesi hâlinde brokerlik sıfatına hâlel gelmeyeceği kanaatini taşımaktayız. Brokerin mesleğe başlaması ve Hazine Müsteşarlığından faaliyet ruhsat alması anında sigortanın arandığından, söz konusu sigorta yaptırılmadan faaliyete geçmesi mümkün değildir. Buna mukabil, faaliyetlerin devamı esnasında süresi biten zorunlu meslekî sorumluluk sigortasının yenilenmemesi hâlinde, kanaatimizce brokerin faaliyetlerine devam edebileceği ancak bu durum Hazine Müsteşarlığı tarafın değerlendirilmesi ve gerektiğinde faaliyet ruhsatının iptali sonucuna gitmesi faaliyetlerin devamlılığı ve özellikle sigorta ettirenlerin zarar görmemesi bakımından önem arz etmektedir.

Bahse konu durum, Sigorta ve Reasürans Brokerliği Yönetmeliği'nin faaliyet ruhsatının iptaline ilişkin 16'ncı maddesine de paraleldir. Söz konusu hükme göre, brokerin faaliyetleri, Hazine Müsteşarlığı tarafından geçici olarak durdurulabileceği gibi belli şartlar altında iptal dahi edilebilir. Brokerin, meslekî sorumluluk sigortasının bulunmaması, iptal sebepleri arasında özel olarak anılmamıştır. Ancak brokerin temsil ettiği kişinin

---

gerekmektedir. Alman hukukunda sigorta aracıları bakımından aynı yöndeki düzenleme için bkz. Sigorta Aracıları Yönetmeliği (*Versicherungsvermittlungsverordnung-VersVermV*) § 8-9.

⁵⁹ Memiş, s. 17.

menfaatlerine uygun davranmaması veya ilgili mevzuata aykırı hareket etmesi hâlinde önce kendisinin uyarılması, iki yıl içinde aynı durumun tekrarı hâlinde iki aylık bir süre için faaliyetlerin durdurulmasına karar verilebilir (SBY m. 16/1). Faaliyetleri geçici olarak durdurulmuş brokerlerin aynı fiili tekrar etmeleri hâlinde ruhsatın iptaline karar verilebilir (SBY m. 16/2-c). Dolayısıyla, meslekî sorumluluk sigortasını yenilemeyen broker, uyarıldıktan sonra faaliyetleri durdurulabileceği gibi eksikliğin tekrarı hâlinde ruhsatı iptal dahi edilebilir.

2. Meslekî Sorumluluk Sigortasının Hukukî Kaynağı

Brokerin meslekî sorumluluk sigortası yaptırmasına ilişkin düzenleme, Hazine'den Sorumlu Devlet Bakanlığı tarafından çıkarılmış, Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği'nin 26'ncı maddesinde yer almıştır. Sigorta brokerlerinin faaliyetleri bakımından bir yönetmelik hükmü ile sözleşme yapma zorunluluğu getirilmiştir.

Öğretide sigorta brokerleri bakımından meslekî sorumluluk sigortası yaptırma zorunluluğunun Anayasaya aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmüştür. Anayasa'nın 48'inci maddesinde yer alan sözleşme özgürlüğü ve 13'üncü maddesindeki temel hak ve özgürlüklerin sadece kanunla sınırlanabileceği hükümleri karşısında yönetmelikle getirilen zorunlu meslekî sorumluluk sigortasının Anayasaya aykırı olduğu belirtilmiştir⁶⁰. Benzer bir görüşte ise sorumluluk sigortasının kanuna veya Bakanlar Kurulu Kararına dayanmaması sebebiyle hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir⁶¹.

Gerçekten Anayasa'nın 48'inci maddesinde öngörülen sözleşme özgürlüğünün Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümleri ile birlikte değerlendirilmesiyle sözleşme yapma yapmama hususunu da kapsadığı anlaşılmaktadır⁶². Temel hak ve özgürlük niteliğine sahip olan bahse konu hakkın yine Anayasa'nın 13'üncü maddesi uyarınca kanunla sınırlanabileceği de açıktır. Sigortacılık Kanunu'nun 13'üncü maddesinde yer alan zorunlu sigortalara ilişkin hükümde, Bakanlar Kurulu'nun kamu yararını gerektiren hallerde zorunlu sigorta ihdas edebileceği öngörülmüştür. Başka bir deyişle kanun koyucu, sözleşme yapma zorunluluğu koyma yetkisini, Bakanlar Kuruluna devretmek istemiştir. Söz konusu durumun yine kanun koyucunun iradesiyle oluşması sebebiyle, Anayasa'ya aykırı

⁶⁰ Bozkurt, s. 387.

⁶¹ Metezade, Z.: "Brokerlik, Yönetmelik ve Olumsuz Hükümler", <<http://tsrsb.org.tr/private/trk/sayi13/mevzuat.htm>> (22.02.2008).

⁶² Eren, F.: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, X. Bası, İstanbul 2008, s. 267 vd.; İnceoğlu, M.M.: "Sözleşme Yapma Zorunluluğu ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 5. Maddesinin Bu Açıdan Değerlendirilmesi" Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 391-394.

olmadığı kanaatindeyiz⁶³. Ancak, sigorta brokerleri için zorunlu sorumluluk sigortasının Yönetmelik ile düzenlenmiş olmasının, normlar hiyerarşisine uymadığını ifade etmek gerekir⁶⁴.

E. Süreklilik

Sigorta brokeri ile sigorta ettiren arasında yapılan sözleşme sadece sigorta sözleşmesinin kurulması aşamasını değil sözleşme sonrası dönemi de ilgilendirmektedir. Başka bir deyişle brokerin edimi sadece sigorta sözleşmesinin kuruluşuna aracılık etmek veya bunu temsilci sıfatıyla bizzat sigorta ettirenin adına ve hesabına yapmak değildir. Bunun yanında sözleşmenin kurulmasından sonra önemli değişiklikleri bildirmek, gerekli işlemleri takip etmek ve riziko gerçekleştiğinde tazminatın alınabilmesi için usulî işlemleri gerçekleştirmek de bulunmaktadır. Bu sebeple brokerlik sözleşmesi, aksi yönde hüküm yoksa süreklidir⁶⁵.

F. Sigorta Brokerinin Faaliyetine İlişkin Özellikler

Brokerlerin yeterli eğitim ve meslekî deneyime sahip olmalarının sağlanması amacıyla yönetmelikte bazı özelliklerin varlığı aranmıştır. Gerçek kişi brokerlerde ticarî işletme şeklinde kurulma⁶⁶, Türkiye’de ikamet etme, dört yıllık yüksek okul mezunu ve sekiz yıllık meslekî deneyime sahip olma, bilânço esasına göre defter tutma, piyasada iyi itibarının bulunması

⁶³ Buna karşılık *Bozkurt* ise, kamu yararının gerektirdiği durumlarda “zorunlu sorumluluk sigortası” ihdasına dair yetki devrini öngören hükmün (Yazar, çalışması esnasında cari olan ancak günümüzde yürürlükten kaldırılmış bulunan Sigorta Murakabe Kanunu’nun 26/3 hükmünü kastetmektedir) Anayasa’ya uygunluğunun tartışılabileceğini zira temel hak ve hürriyetlere idarî işlem ile kısıtlama getirilemeyeceğini ifade etmektedir (s. 387-388). Alman hukuku uygulamasındaki zorunlu sigortaların sözleşme yapma özgürlüğü ve Anayasaya aykırılık hususları açısından değerlendirmeler için bkz. **Beckmann, R.M./Beckmann-Matusche, A.**: Versicherungsrecht Handbuch, München 2004, s. 18-19; **Deutsch, E.**: Versicherungsvertragsrecht, 5. Auflage, Karlsruhe 2005, s. 35-36. İsviçre’deki zorunlu sigortalarla ilgili bkz. **İten, M.**: Der Private Versicherungsvertrag: Der Antrag und das Antragsverhältnis, Freiburg- Schweiz 1999, N. 120 vd.

⁶⁴ *Kender de*, zorunlu sigortaların yapılmasında göz önüne alınması gereken hususun, zorunluluğun kanun hükmü ile getirilmesi olduğunu ifade etmiştir (Hususi Sigorta, s. 136).

⁶⁵ Sürekli sözleşme kavramı hakkında bkz. **Yavuz, C.**: Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, VI. Bası, İstanbul 2002, s. 408.

⁶⁶ Yönetmeliğin ilgili hükmünün ifadesinde sehven bir hata yapıldığı, zira ticarî işletme şeklinde kurulmanın söz konusu olmadığı açıktır. Dolayısıyla bahse konu ifadenin, gerçek kişiler eliyle kurulun broker işletmesinin ticarî işletme niteliğini haiz olması şeklinde anlaşılması daha doğrudur. Benzer ifade gerçek kişi brokerler tarafından kurulmak istenen işletmelerin kuruluş iznini düzenleyen Yönetmeliğin 10/2 hükmünde de yer almış ve *Gerçek kişi broker olarak kurulacak ticarî işletmelerin kuruluş izni için aşağıda belirtilen belgelerle Müsteşarlığa başvurulur* denilmiştir. Söz konusu ifadenin de, gerçek kişi brokerin kurmak istediği ticarî işletme şeklinde anlaşılması isabetli olacaktır (Aynı yönde bkz. **Bozkurt**, s. 369, 374 dpn. 254).

(*guten Leumund*)⁶⁷, asgari ödenmiş sermayelerinin⁶⁸ 20.000 YTL olması ve faaliyette bulunulacak her bir alan için ilave 10.000 YTL sermaye konulması gibi özellikler aranmaktadır (SBY m. 5).

Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesi hükmüne göre, brokerler sadece anonim ve limited şirket şeklinde kurulabilirler. Tüzel kişi brokerlerin ise anonim ve limited şirket şeklinde kurulmaları, sermayelerinin 20.000 YTL'den az olmaması⁶⁹, hisselerinin tamamının nama yazılı olması⁷⁰, gerçek kişi kurucuların iyi itibara sahip olmaları ve tüzel kişi kurucularının iflas veya konkordato ilan etmemiş olmaları gerekir (SBY m. 6).

Türkiye'de broker olarak çalışmak isteyen yabancılarda ise ilave bir takım özellikler daha aranmaktadır Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği'nin 7'nci maddesine göre Türkiye'de faaliyet gösterecek gerçek kişi yabancı brokerlerin 5 inci maddede sayılan nitelikleri taşımaları ve Müsteşarlığa başvurdukları tarih itibariyle kendi ülkelerinde veya diğer yabancı ülkelerde son beş yıl kesintisiz olarak brokerlik yapmış olmaları ve bu faaliyetlerinin yasaklanmamış olması gerekir.

---

⁶⁷ Avrupa Birliği'nin 2002/92/EG numaralı Direktifi'nin 4/2 hükmünde sigorta aracılarının piyasada iyi bir itibara ve güvenilirliğe sahip olmaları hükmüne bağlanmıştır (Bilgi için bkz. **Schimikowski**, s. 74; **Beenken/Sandkühler**, s. 30; **Şenocak**, s. 1059; **Karayazgan**, s. 777). Özellikle ticarî suçlardan hüküm giymeme ve iflas etmemenin arandığı hükmün benzeri SBY 5/1-c'de yer almıştır. Buna göre brokerlerin iyi itibara sahip olabilmeleri için, “*Sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla adli para cezası ile cezalandırılmamış olmaları, müflis veya konkordato ilan etmiş olmaları, taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis yahut basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, karapara aklama veya Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymemiş olmaları*” gerekmektedir.

⁶⁸ Yönetmelikteki *ödenmiş sermaye* kavramının *asgari sermaye* olarak anlaşılması gerekir. Zira gerçek kişi tacirler bakımından gerek Türk Ticaret Kanunu gerek Vergi mevzuatı bakımında *ödenmiş sermaye* kavramının ilgisi bulunmamaktadır (Bkz. **Bozkurt**, s. 371-372).

⁶⁹ Yönetmelikteki bahse konu kuralın, limited şirketler bakımından etkili olacağı açıktır. Zira anonim şirketlerin asgari kuruluş sermayeleri zaten en az 50.000 YTL'dir (TTK m. 272). Ancak TBMM Genel Kurulunda bulunan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın 580'inci maddesi hükmü ile limited şirketlerin asgari kuruluş sermayeleri de 25.000 YTL'ye yükseltilmektedir.

⁷⁰ Şirket ortaklarının hisse senetlerinin nama yazılı olması hakkındaki zorunluluğun, sadece anonim şirket şeklinde kurulan brokerler bakımından geçerli olup; buna karşılık kıymetli evrak niteliğinde hisse senedi çıkarılmasına müsaade edilmeyen limited şirket şeklinde faaliyet gösteren brokerler bakımından herhangi bir anlamı bulunmamaktadır (Aynı yönde bkz. **Bozkurt**, s. 373).

Buna karşılık yabancı ülkelerde kurulmuş tüzel kişi brokerler, Türkiye'de ancak şube açmak suretiyle faaliyette bulunabilirler. Türkiye'de şube açacak brokerlerin; a) Türkiye'ye ayrılan ödenmiş sermayelerinin bu Yönetmeliğin 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirlenen miktardan az olmaması, b) Müsteşarlığa başvurdukları tarih itibarıyla, kuruldukları veya faaliyette buldukları ülkelerde kesintisiz olarak son beş yıl brokerlik faaliyetinde bulunuyor olmaları ve bu faaliyetlerinin yasaklanmamış olması gerekir.

Brokerlerin taşınması gereken özellikler, gerek işletme ve şirketlerin kuruluşu gerek faaliyet ruhsatının alınması esnasında, Hazine Müsteşarlığı tarafından denetlenir. Anonim ve limited şirketlerin kuruluşları esnasında, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından izin alınması zorunluluğu kaldırılmış ve istisnalar⁷¹ dışında bahse konu şirketler, ticaret siciline tescil edilmekle kurulmaktadır (TTK m. 273, 300). Ancak sigorta brokerleri bakımından yönetmelikle, kuruluş esnasında Hazine Müsteşarlığından izin alma zorunluluğu getirilmiştir (SBY m. 10). Başka bir deyişle bakanlık iznine tâbi olmayan tüzel kişi broker, kuruluş esnasında sadece Hazine Müsteşarlığından izin almakla mükelleftir.

III. Brokerin Tacir Sıfatı

Tacir sıfatının kazanılması hukukumuzda gerçek ve tüzel kişiler açısından ayrı ayrı düzenlenmiştir. Gerçek kişiler bir ticarî işletmeyi kısmen veya tamamen kendi adlarına işletmeleri hâlinde tacir sıfatını kazanırlar (TTK m. 14/1). Tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerinin tacir sıfatını kazanabilmeleri bakımından, ticarî işletme şartı aranmamış ve bunların kuruluştan itibaren tacir oldukları kabul edilmiştir (TTK m. 18).

Brokerlik mesleğinin gerçek kişi olarak veya bir şirket çatısı altında icra edilmesi mümkündür. Brokerlerin özelliklerini tespit eden Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği'nin 5 ve 6'ncı maddelerinde gerçek ve tüzel kişi brokerlerden bahsetmek suretiyle bahse konu durum açıkça ifade edilmiştir. Buna göre bir gerçek kişinin brokerlik yapabilmesi için faaliyetlerini ticarî işletme olarak gerçekleştirmesi zorunludur (SBY m. 5/1-a). Dolayısıyla gerçek kişinin Hazine Müsteşarlığından faaliyet ruhsatı talep edebilmesi için ticarî işletme işletiyor olması gerekir. Sigorta ve Reasürans

⁷¹ 2007/1 İç Ticaret Tebliği ile değişik 2003/3 Tebliğinin 2'nci maddesinde kuruluş ve esas sözleşme değişikliği esnasında Bakanlıktan izin alması gereken şirketler şu şekilde ifade edilmiştir: "4884 sayılı Kanunun 2'nci maddesi ile değişik Türk Ticaret Kanununun 273'üncü maddesi gereğince; bankalar, katılım bankaları, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, lisanslı depoculukla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, Sermaye Piyasası Kanununa tabi ve halka açık şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerin kuruluşları ve ana sözleşme değişiklikleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığının iznine tabidir."

Brokerleri Yönetmeliği'nin aksine hükmünün olmaması sebebiyle birden fazla gerçek kişi brokerin bir araya gelerek adî şirket şeklinde faaliyet gösterebileceği açıktır. Bu durumda adî şirketi oluşturan her bir ortağın broker sıfatına sahip olması ve dolayısıyla gerekli olan özellikleri münferiden taşımaları gereklidir. Dolayısıyla gerçek kişi broker, tek başına veya adî ortaklık eliyle faaliyetlerini ticarî işletme olarak yürütmesi neticesinde tacir sıfatını kazanır. Kaldı ki Türk Ticaret Kanunu'nun 12'nci maddesinin 12'nci fıkrası hükmünde belirtildiği üzere aracılık işlemleri, diğer unsurların bulunması şartıyla ticarethane ve dolayısıyla ticarî işletme sayılmaktadır⁷².

Ticarî işletmenin tanımı Türk Ticaret Kanunu'nda yapılmamış ve özellikleri belirtilmemiştir. Ticaret Sicili Tüzüğünde sayılan ve ticarî işletmede bulunmaması gereken olumsuz özellikler sayesinde hangi işletmelerin ticarî işletme olarak kabul edileceği tespit edilmektedir⁷³. Ticarî işletmeyi esnaf işletmesinden ayıran en önemli özellik, önceden belirlenmiş olan yıllık ticaret hacminin aşılmamasıdır. İşletmenin faaliyetleri, esnaf faaliyeti sınırını aştığında ticarî, sınırın altında kaldığından esnaf işletmesi sayılır.

Ticarî işletme için gerekli olan özellikleri haiz bir işletmenin, sonradan esnaf faaliyeti sınırının altına düşmesi hâlinde broker sıfatının kaybedilip kaybedilmeyeceği açık değildir. Anılan sorunun kollektif ve adi komandit şirketlerin kuruluşunda aranan ticarî işletme şartında olduğu gibi yorumlanması amaca uygun düşecektir⁷⁴. Diğer bir ifadeyle kuruluş esnasında aranan ticari işletme şartının yeterli sayılması ve bu özelliğin sonradan ortadan kalkmasının brokerlik sıfatını zedelememesi kabul edilmelidir. Aksi takdirde brokerin yıllık kazanç miktarının her değiştiği halde, broker sıfatının kaybı sonucu doğabilecektir.

Tüzel kişi brokerlerin ise anonim ve limited şirket şeklinde kurulmaları gerekmektedir (SBY m. 6/1-a). Bahse konu şirketlerin kurulmaları anından itibaren tacir sıfatına sahip olduğu göz önüne alındığında tüzel kişi brokerin

⁷² Türk Ticaret Kanunu'nun m. 12/12 hükmüne göre acentelik, tellallık, komisyonculuk ve sair bütün aracılık işlemleri ile uğraşan işletmeler ticarethane dolayısıyla ticarî işletme sayılmıştır. Diğer bir ifadeyle, herhangi bir aracılık faaliyeti yürütenlerin işletmeleri kural olarak ticarî işletme ve dolayısıyla araçlar da tacir kabul edilmelidir. Broker işletmesi de, sigorta sözleşmelerine aracılık faaliyeti yürüttüğünden, ticarî işletme sayılacaktır. Aksi durumu iddia edenlerin bunu ispat etmesi, bahse konu işletmenin gerekli nitelikleri taşımadığını ortaya koyması gerekmektedir (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Kayhan**, s. 37-38; **Ayhan**, s. 111).

⁷³ Bu konuda bkz. **Ayhan**, s. 97 vd.; **Kendigelen (Ülgen, Ticarî İşletme Hukuku)**, N. 380 vd.

⁷⁴ Gerçekten kollektif ve adi komandit şirketlerin kurulabilmeleri ortada geçerli bir ticarî işletme bulunmasına bağlıdır (TTK m. 153, 243). Şirketlerin kuruluşlarını müteakiben söz konusu ticarî işletmelerin bu niteliğini kaybetmesi yahut kapatılması şirketlerin sona ermesi sonucunu doğurmaz (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Pulaşlı, H.:** Şirketler Hukuku, IV. Bası, Adana 2003, s. 100 vd.).

de faaliyetlerini tacir sıfatıyla yürüteceği açıktır. Dolayısıyla gerek gerçek kişi gerek tüzel kişi brokerler faaliyette buldukları dönem içinde tacir sıfatını taşımaktadırlar⁷⁵.

Brokerler tacir sayılmaları sebebiyle Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan tacir olmanın hüküm ve sonuçlarına tâbi olurlar. Bunlar arasında broker bakımından en önemli olanı ise Türk Ticaret Kanunu'nun 20'nci maddesinin 2'nci fıkrasında düzenlenmiş olan *basiretli iş adamı gibi davranma yükümlülüğüdür*⁷⁶. Tacirlerin çalıştıkları ticaret alanında objektif, orta zekâlı, dikkatli birisi gibi dikkat ve özen göstermesi gerekir. Aynı şekilde brokerin müşterisinin risk analizini yapması, değişik sigortacıların ürünlerini tavsiye etmesi ve sigorta şirketlerinin özellikle ödeme kabiliyetlerini izlerken basiretli iş adamı gibi davranması zorunludur. Brokerin söz konusu faaliyetleri esnasında, beklenen dikkat ve özeni göstermemesi, ortaya çıkan zararlardan sorumlu olmasına yol açar. Bunun yanı sıra, brokerin tacir olması sebebiyle iflasa tabi olacaktır (TTK m. 20/1).

IV. Brokerin Diğer Tacir Yardımcılarından Ayrılması

Hukukumuzda uzun süreden beri geçerli olan ve yardımcıların tacirle olan çalışma şartları dikkate alınarak yapılan bağımlı-bağımsız tacir yardımcısı ayırımında, ticarî mümessil, ticarî vekil ve seyyar tüccar memuru bağımlı; ticarî işler tellalı, acente ve komisyoncu da bağımsız yardımcıdır⁷⁷. Tacirin çalışanı sıfatını taşıyan, genellikle işletme bünyesinde görev alan, çalışma şartlarını tacirin belirlediği ve karşılığında ücret alan kişiler tacire bağılı yardımcılardır. Buna karşılık genellikle ayrı bir ticarî işletme işletmek suretiyle tacir sıfatına sahip, sadece yaptıkları iş karşılığında başarıya bağılı olarak ücret alan, çalışma şart ve saatlerini kendileri belirleyen kişiler de bağımsız yardımcıdır⁷⁸.

1. Brokerin Tacire Bağılı Yardımcılardan Farkları

Brokerin bağımlı yardımcıları olan mümessil, vekil ve seyyar tüccar memurundan ayırt edilmesi kolaydır. Zira brokerin en önemli özelliği tacire karşı bağımsızlığı olup onun çalışanı sıfatını da taşımamasıdır. Ayrıca daha önce zikredildiği üzere broker sabit ücret almamakta sadece yapılmasına katkıda bulunduğu sözleşmelere karşılık komisyon almaktadır. Bunlara ilaveten broker bağımlı tacir yardımcılarının aksine sigorta şirketinin

⁷⁵ Alman hukukunda da, gerek sigorta acenteleri gerek tellallar ticarî işletme çerçevesinde faaliyet gösterdiklerinden her biri kural olarak tacir sıfatına sahiptir (Bkz. **Deckers**, s. 8).

⁷⁶ **Ayhan**, s. 203-205; **Arkan**, s. 135-137; **Teoman (Ülgen, Ticarî İşletme Hukuku)**, N. 661 vd.; **Poroy/Yasaman**, N. 206-208.

⁷⁷ **Ayhan**, s. 569-571; **Arkan**, s. 161-162. Tacire bağılı olup olmama ayırımını yapmakla beraber acentenin bu hususta özel ya da orta durumda olduğu görüşü için bkz. **Poroy/Yasaman**, N. 272 vd.; **Teoman (Ülgen, Ticarî İşletme Hukuku)**, N. 1677.

⁷⁸ **Ayhan**, s. 570-571; **Arkan**, s. 161-162; **Teoman (Ülgen, Ticarî İşletme Hukuku)**, N. 1677-1679.

temsilcisi sıfatını da taşımamaktadır. Başka bir ifadeyle mümessil, vekil ve seyyar tüccar memurunun az ya da çok tacir adına ve hesabına işlemler yapabilmeleri ve temsil yetkilerinin bulunmasına karşılık, brokerin sigorta şirketi adına ve hesabına işlem yapması mümkün değildir.

2. Brokerin Acenteden Farkları

Broker ile acente bazı yönlerden birbirine benzemektedirler. Özellikle temsil yetkisi bulunmadan sözleşmelere aracılık eden aracı acente ile broker, çalışma tarzı bakımından birbirine yakındır⁷⁹. Nitekim her ikisi de sadece taciri ilgilendiren sözleşmelere aracılık etme şeklinde faaliyette bulunmaktadır. Ayrıca yapılan bu faaliyetler süreklilik arz etmektedir. Yine bahse konu iki yardımcı da, tacirden maaş almamakta ve başarılı oldukları zaman ücrete-komisyona hak kazanmaktadırlar.

Brokeri tacirin bağımsız yardımcısı acenteden ve özellikle sigorta acentesinden⁸⁰ ayırt ederken öncelikle bağımsız olma hususuna bakmak gerekir. Acente ve broker sigortacıya karşı bağımsız olmalarına rağmen bu özellik brokerde daha ağır basmaktadır. Daha önce de ifade edildiği gibi broker ile sigortacı, acente, eksper arasında akrabalık, ortaklık ilişkisine kesinlikle müsaade edilmemiştir (SK m. 21/3-4). Ayrıca broker tacirden bağımsız olmasının yanı sıra müşterinin temsilcisi sıfatını taşımakta ve onun menfaatlerini gözetmekle yükümlüdür. Diğer bir deyişle broker, sigorta ettirenin temsil yetkisine sahip acentesi gibi hareket etmektedir⁸¹. Oysa acente, sözleşme yapılan üçüncü kişiden ziyade müvekkili olan tacire daha yakın durmaktadır. Acentenin sözleşme ilişkisinde tacirin menfaatlerini üstün tutma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Acente ile broker arasındaki en önemli farklardan birisi de brokerin tekel (inhisar) hakkının bulunmamasıdır⁸². Acentenin belirli bir yer veya bölge çalışmasına karşılık broker bakımından böyle bir zorunluluk söz konusu değildir⁸³. Son olarak acente, tacirin işlerini görmek, ürünlerini pazarlamak zorunda olmasına karşın brokerin sigorta şirketlerine karşı böyle bir yükümlülüğü bulunmamaktadır.

3. Brokerin Tellaldan (Simsar) Farkları

Tacirin bağımsız yardımcısı tellal ile broker arasındaki ana benzerlik, her ikisinin de ticarî işletmeyi ilgilendiren sözleşmelere aracılık etmek suretiyle hareket etmeleridir. Ayrıca tellal da broker gibi sabit ücret almayıp,

⁷⁹ Sigortacılık Kanunu ile yürürlükten kaldırılan prodüktör ile aracı acentenin aynı müessese olduğu yönündeki tartışmalar için bkz. **Kender**, Hususi Sigorta, 100-101; **Karayalçın, Y.:** Ticaret Hukuku, I, Giriş-Ticari İşletme, 3. Bası, Ankara 1968, s. 502; **Can**, s. 236; **Bozkurt**, s. 362 vd.; ayrıca bkz. **Atabek**, İstihsal, s. 150 vd.

⁸⁰ **Kayhan**, s. 43 vd.

⁸¹ **Bozkurt**, s. 361-362. Aynı yönde bkz. **Ulaş**, s. 26.

⁸² **Kender**, Hususi Sigorta, s. 101; **Can**, s. 237; **Bozer**, s. s. 20.

⁸³ **Kender**, Hususi Sigorta, s. 101; **Atabek**, İstihsal, s. 71-74.

sözleşmenin kurulmasını sağlaması ve bordro düzenleyip vermesi hâlinde ücrete hak kazanmaktadır (TTK m. 106).

Broker ile tellalı birbirinden ayıran en önemli husus tacirden ziyade üçüncü kişi ile olan ilişkidir. Nitekim tellal, sözleşmenin her iki tarafına da eşit mesafede durmak zorunda olmasına karşın broker sigorta ettirenin temsilcisidir (SK m. 2-d). Ayrıca tellal ile tacir arasındaki ilişki geçicidir ve kural olarak tek bir sözleşmeye münhasırdır. Aksi takdirde ortaya çıkan durum tellallık değil aracı acente olarak nitelendirilir. Buna mukabil broker ile sigorta şirketi arasında çoğu zaman süresiz ya da uzun süreli bir sözleşme bulunmaktadır. Dolayısıyla tellal ile broker birbirine çok benzemesine karşın aynı kurum değildir⁸⁴.

4. Brokerin Komisyoncudan Farkları

Komisyoncu ile broker, sadece tacirin yararına gerçekleştirdikleri işler karşılığında ücrete hak kazanma açısından birbirine benzemektedir. Buna karşılık her iki kurum arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bir kere komisyoncu, tacirin dolaylı temsilcisi olup kendi adına ve fakat müvekkili hesabına hareket eder (BK m. 416). Başka bir deyişle komisyoncu tacirin dolaylı temsilcisidir⁸⁵. Buna karşılık brokerin ise sigortacıyı temsil yetkisi bulunmamakta; sigorta ettireni ise doğrudan temsil edebilmektedir. Komisyoncu ile tacir arasında geçici bir ilişki bulunmasına karşılık, broker hem sigorta ettiren hem de sigortacı ile uzun süreli ilişkiler kurabilir.

5. Brokerin Prodüktörden Farkları

Sigortacılık Kanunu ile yürürlükten kaldırılan sigorta prodüktörleri, sigorta ettiren ve sigortacıya bağlı olmaksızın, çeşitli sigorta dallarında sigorta yaptırmak isteyen kişilere bilgi vererek sözleşmenin yapılmasına yardımcı olan, kendisi tarafından bilinen hususları sigortacıya bildirmek suretiyle aracılık eden gerçek ya da tüzel kişilerdir⁸⁶.

Broker, sigorta prodüktörlerinden de farklı özelliklere sahiptir⁸⁷. Prodüktörler, bağımsız davranmak suretiyle tellal gibi faaliyet göstermesi ancak sigortacı ile arasındaki ilişkinin özelliği sebebiyle aracı acenteye daha yakın durmaktaydılar. Türk Ticaret Kanunu'nun 117'nci maddesinin 2'nci fıkrasındaki yollama da bu görüşü destekler mahiyettedir⁸⁸. Ancak

⁸⁴ Karş. **Bozkurt**, s. 364.

⁸⁵ Komisyoncu hakkında bkz. **Ayhan**, s. 615-616.

⁸⁶ Tanım için bkz. **Bozer**, s. 31-32; **Kayıhan**, s. 70; **Bozkurt**, s. 345.

⁸⁷ Öğretide sigorta prodüktörünün, sigorta sözleşmesinin tarafları arasında objektif davranmak zorunda olması sebebiyle tellal; Türk Ticaret Kanunu'nun 117'nci maddesinin ikinci fıkrasındaki atıf ve prodüktörün sigortacıyla sürekli şekilde çalışması sebebiyle de aracı acente olduğu ileri sürülmüştür (Konuyla ilgili tartışmalar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Kalpsüz**, Prodüktör, s. 189; **Bozer**, s. 32; **Atabek**, İstihsal, s. 150; **Bozkurt**, s. 352 vd.; **Kender**, Sigorta Hukuku, s. 99 vd.; **Can**, s. 236; **Karayalçın**, s. 520; **Kayıhan**, s. 73-74).

⁸⁸ **Kalpsüz**, Prodüktör, s. 189; **Bozer**, s. 32; **Karayalçın**, s. 520.

kanaatimizce, sigorta prodüktörünün, yürürlükten kaldırılan son hali göz önüne alındığında, tellal olarak kabul edilmesi gerekir⁸⁹. Prodüktörün kendine has özellikleri ve hukukî niteliği, onun sigorta brokeri ile aynı kişi olduğunu ve bu sebeple yürürlükten kaldırıldığını söylemeyi zorlaştırmaktadır⁹⁰.

§ 3. SİGORTA BROKERİNİN HUKUKÎ NİTELİĞİ

Brokerin hukukî niteliğinin tespit edilmesinden önce Sigortacılık Kanunu'nda yer alan broker düzenlemesi ile Türk Ticaret Kanunu'ndaki hükümler arasında bulunan uyumsuzluğun belirtilmesi gerekmektedir⁹¹. Zira Türk Ticaret Kanunu'nun 117'nci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca acentelik hakkındaki hükümler, sigorta sözleşmelerinin kurulmasında aracılık edenleri de kapsamaktadır.

Sigorta Murakabe Kanunu ve Sigortacılık Kanunu'nda yer alan sigorta acentesine ilişkin düzenlemeler, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine paraleldir. Buna mukabil, gerek yürürlükten kaldırılan prodüktör gerek broker hakkındaki özel hükümlerde, bunların kendine özgü aracılık olduğu belirtilmediğinden brokerler hakkında -yapıları farklı olmasına karşın- acenteliğe ilişkin hükümler uygulanacaktır. Bununla birlikte söz konusu düzenlemeye karşı öğretilerde yapılan eleştirilerin dikkate alındığı⁹² ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 103'üncü maddesinde, acenteliğin uygulanacağı alanlar arasında sigortacılığın yer almadığı görülmektedir. Tabii ki acenteliğe ilişkin hükümlerin brokerin yapısına uyduğu nispette genel hüküm olarak her zaman uygulanabileceğini göz ardı etmemek gerekir.

I. Genel Olarak

Brokerler sahip oldukları özelliklerinden dolayı bağımsız tacir yardımcısı sayılmalıdır. Zira brokerlerin temel özelliği, ticarî mümessil, ticarî vekil, memur gibi bağımlı bir sığata sahip olmaksızın faaliyet

⁸⁹ Aynı yönde bkz. **Memiş**, s. 6; **Can**, s. 236; **Bozkurt**, s. 361; **Atabek**, İstihsal, s. 150.

⁹⁰ Aksi görüş için bkz. **Can**, s. 236; **Kender**, Hususi Sigorta, s. 100.

⁹¹ Sigorta Murakabe Kanunu dönemindeki uyumsuzluk ve eleştiriler için bkz. **Memiş**, s. 17; **Kender**, Hususi Sigorta, s. 101-102.

⁹² *Kayhan*, sigorta prodüktörünün hukukî niteliği hususunda öğretilerdeki görüşleri sıraladıktan sonra, prodüktörlüğü ve brokerliği birlikte ele alarak tellallığın özel bir çeşidi olarak nitelendirmiştir. Acentelik hakkındaki hükümler sevk edilirken kanun koyucunun sürekli bir aracılık ilişkisini esas almasına rağmen, prodüktörlük ve brokerlikte sürekli çalışmanın söz konusu olmaması nedeniyle, Türk Ticaret Kanunu'nun 117'nci maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan acenteliğe ilişkin hükümlerin sigorta prodüktörlerine ve brokerlerine uygulanması şeklinde yorumlanmaması gerektiğini ifade etmiştir (s. 71-74; aynı yönde bkz. **Bozkurt**, s. 363-364). SBY m. 5/1-a hükmü ile broker için, ticarî işletmenin ve dolayısıyla süreklilik unsurunun gerekmesi ve brokerin edimlerinin zamana yayılmış olması karşısında, brokerlikte sürekliliğin söz konusu olmadığına katılmamakla birlikte, yukarıda izah ettiğimiz sebeplerle, Türk Ticaret Kanunu m. 117/2 hükmünün broker hakkında acentelik hükümlerinin uygulanması şeklinde yorumlanmasının sorun teşkil edeceği kanaatindeyiz.

göstererek, sigortacıya hukukî veya ekonomik anlamda bağımlı olmamasıdır. Acente ve tellallık sözleşmeleri, Türk Ticaret Kanunu'nun 116'ncı maddesinin 2'nci fıkrası hükmü de göz önüne alınmak suretiyle vekâlet sözleşmesinin özel bir türü olarak kabul edilmektedirler⁹³. Vekâlet sözleşmesine ilişkin Borçlar Kanunu hükümlerinin, brokerlik sözleşmesine genel hüküm olarak uygulanması mümkün olmalıdır⁹⁴.

II. Sigorta Brokerliği Sözleşmesiyle Oluşan Hukukî İlişkiler

Broker ile sigorta ettiren arasında yapılan brokerlik sözleşmesi neticesinde ortaya üç farklı ilişki çıkmaktadır. Bunlar broker ile sigorta ettiren arasındaki brokerlik; broker ile sigortacı arasındaki iş görme ve sigortacı ile sigorta ettiren arasındaki sözleşme ilişkileridir. Ancak incelemenin kapsamı bakımından ilk iki ilişki ele alınmıştır.

Brokerin faaliyetlerinin esasını, sigorta sözleşmelerinin kurulmasına aracılık etme veya bunları bizzat sigorta ettiren adına ve hesabına yapması teşkil etmektedir. Broker, sigorta sözleşmesine ihtiyaç duyan kimseyle yaptığı sözleşme gereğince, sigorta ettiren adına en uygun sigorta sözleşmesi alternatiflerini geliştirmek ve onları önermek suretiyle sözleşmenin kurulmasını sağlamakla yükümlüdür⁹⁵. Bunun yanı sıra broker sigorta ettirenin adına ve hesabına sigorta sözleşmesini bizzat imza etme yetkisine de sahiptir. Öte taraftan broker, birden fazla sigorta şirketi ile temas kurmak suretiyle somut ihtiyaçlara en uygun sigorta sözleşmesini belirlemektedir⁹⁶.

1. Broker ve Sigortacı Arasındaki İlişki

Brokerler esas itibariyle sigorta ettirenin tarafında bulunmalarına karşın, yaptıkları işin niteliği gereği sigortacı ile de ilişki hâlinde dirler⁹⁷. Sigortacı ile broker arasında var olan ve birlikte çalışma anlaşması (*Zusammenarbeitsvereinbarung*) şeklinde ifade edilebilen ilişkinin kaynağı şekle bağlı olmayan bir sözleşmedir⁹⁸. Bahse konu sözleşmede brokerin

⁹³ Acente ve tellallığın özel nitelikli vekâlet sözleşmeleri olduğu yönünde bkz. **Karayalçın**, s. 515; **Hatemi, H./ Serozan, R./ Arpacı, A.**: Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, İstanbul 1992, s. 464; **Memiş**, s. 7; **Tandoğan, H.**: Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. II, Ankara 1977, s. 179-180.

⁹⁴ İsviçre Federal Mahkemesi konuya ilişkin vermiş olduğu bir kararında, sigorta brokerliği ilişkisine genel hüküm olarak tellallık hükümlerini uygulamıştır (BGE 124 III 481).

⁹⁵ **Müller-Chen/Uhlmann**, s. 225; **Studer**, s. 43 vd.; **Sönmez**, s. 30.

⁹⁶ **Müller-Chen/Uhlmann**, s. 225; **Bozkurt**, s. 363.

⁹⁷ **Studer**, s. 43 vd.; **Baumann, F.**, s. 46 vd.; **Baumann, H.**: Die Courtage des Versicherungsmaklers, Diss. Zürich 1996, s. 81 vd. Alman hukukunda sigorta tellalı, sahip bu özelliği nedeniyle sigorta ettirenin temsilcisi ve onun malvarlığı idarecisi (*treuhänderischer Sachverwalter*) olarak kabul edilmektedir (**Marlow, S./Spuhl, U.**: Das Neue VVG Kompakt, Karlsruhe 2007, s. 72; **Deckers**, s. 22 vd.; **van Bühren**, § 1, N. 397-404).

⁹⁸ İsviçre hukukunda da broker ile sigortacı arasındaki sözleşme şekle bağlı olmayıp açık ya da zımnî irade beyanıyla kurulabilir (**Studer**, s. 218).

sigortacıya ait ürünlerin pazarlanmasına aracılık etme, buna karşılık sigortacının da sağlıklı şekilde kurulan sigorta sözleşmesinden dolayı brokere komisyon verme edimleri bulunmaktadır. Ancak broker aracılık edimini yerine getirmekle yükümlü olmadığından sigortacı bunun ifasını talep edemez. Bununla birlikte sözleşmenin kurulması sonucunu doğuran aracılık faaliyeti, hem brokerin komisyon alacağına doğmasını hem de sigortacı ile arasındaki ilişkinin devamını sağlar⁹⁹. Sigortacının edimi ise geciktirici şarta bağlı olup şart, ancak brokerin başarılı şekilde sözleşmenin kurulmasına aracılık etmesiyle gerçekleşmiş sayılır.

Broker aynı anda birden fazla sigorta şirketi ile sözleşme ilişkisi içinde olması sayesinde sigortacıların ürünlerini daha yakından tanıma imkânı bulmaktadır. Ancak şu hususun açıklıkla vurgulanması gerekir ki, brokerin sigortacı ile böyle bir ilişki içine girmesi onun sigortacının çalışanı veya acentesi olduğu anlamına gelmez. Bu durum sadece brokerin sigortacıya ait ürünlerin pazarlanmasında yardımcı olmasını ve onun sözleşme yapmasına aracılık etmesi hâlinde komisyon hakkını içermektedir.

Broker ile sigortacı arasındaki ilişkinin hukukî niteliğine bakıldığında hem tellallık hem de aracı acenteliğe ait özelliklerin göze çarptığını söylemek gerekir¹⁰⁰. Brokerin sigortacıya karşı bağımsız olması ve faaliyetinin sözleşmelere aracılık etme şeklinde gerçekleştirilmesi tellallığı, ilişkinin sürekli olması da aracı acenteliği çağrıştırmaktadır. Ancak brokerin sigorta şirketleriyle hiç bir şekilde ekonomik veya hukukî bağ kuramaması ve bu kuralın katı şekilde uygulanması ve en önemlisi brokerin sigorta şirketlerine karşı aracılık yapma borcunun olmaması¹⁰¹ tellallık ve acentelik sözleşmelerinden farklı bir yapı meydana getirmektedir. Dolayısıyla söz konusu durumun tek bir sözleşme tipi ile açıklanması mümkün olmayıp broker ile sigortacı arasındaki ilişkinin karma özellikler taşıdığı söylenebilir.

2. Broker ve Sigorta Ettiren Arasındaki İlişki

Broker ile sigorta ettiren arasındaki brokerlik sözleşmesinden kaynaklanan ilişki de değişik özelliklere sahip olan söz konusu ilişki, broker

---

⁹⁹ Studer, s. 219.

¹⁰⁰ Brokerin gerek sigorta ettirene gerek sigorta şirketine karşı borcu iş görme niteliğindedir. Bu sebeple brokerlik sözleşmesi de iş görme sözleşmelerindedir. İş görme sözleşmeleri, taraflardan birinin edimini bir iş görme, bir insan faaliyeti oluşturur (Bkz. **Yavuz**, s. 16, 401 vd.)

¹⁰¹ Broker sigorta şirketlerine karşı sigorta sözleşmesi yapma borcu altına girmediğinden, faaliyetlerinin ardından sözleşmenin kurulamaması hâlinde şirkete karşı sorumlu olmaz. Başka bir deyişle brokerler –acentelerden farklı şekilde- sigorta şirketlerine sözleşme taahhüdünde bulunmazlar. Ancak brokerin ücret hakkı sözleşmenin kurulmasına bağlı olduğundan söz konusu çabalarının karşılığında ücret alamayacaktır. Burada brokerin aracılık ettiği sözleşmenin sigorta şirketinin kötü niyetli davranışı neticesinde kurulamaması sebebiyle ücrete hak kazanacağına ilişkin yukarıdaki açıklamaları hatırlamakta yarar bulunmaktadır.

ile sigorta ettiren arasında yapılan sözleşmeye dayanır. Bu sözleşme çerçevesinde broker, sigorta ettirmek isteyen kimsenin subjektif ihtiyaçlarını tespit etmek suretiyle onun tüm rizikolarını en düşük prim ile koruyan sözleşmeyi belirleyerek önerir¹⁰². Sigorta ettirenin onayı ile sözleşmenin kurulmasına aracılık ederek veya sözleşmeyi temsilci sıfatıyla imzalayarak borcunu ifa eder.

Brokerlik sözleşmesi bakımından kanunî bir şekil şartının bulunmadığını söylemek gerekir¹⁰³. Zira gerek Sigortacılık Kanunu'nda gerek ilgili Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği'nde sözleşmenin belirli bir şekilde yapılmasına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla tarafların ayrıca kararlaştırmamaları hâlinde sözleşmenin sıhhati herhangi bir şekle bağlı değildir (BK m. 11).

Brokerin sahip olduğu temsil yetkisinin kaynağı, Sigortacılık Kanunu'nun 2'nci maddesinin d bendindeki brokerin tanımındaki “*Sigorta veya reasürans sözleşmesi yaptırmak isteyenleri temsil ederek...*” ibaresidir¹⁰⁴. Yürürlükten kaldırılmış olan Sigorta Murakabe Kanunu'nun 37'nci maddesinde de brokerin temsil yetkisinden bahsedilmekteydi. Ancak Sigortacılık Kanunu'nda brokerin temsil yetkisinin daha açık bir şekilde düzenlenmesinin uygun olacağı düşüncesini taşımaktayız.

Kaldı ki Sigortacılık Kanunu'nun 21'inci maddesinin gerekçesinde yer alan “*Brokerlerin ülke içinde sigortalının temsilcisi olduğu fikrinden hareketle...*” cümlesi de brokerlerin temsil yetkisinin varlığını ortaya koymaktadır. Broker sahip olduğu temsil yetkisine dayanarak, sigorta ettirenin kişisel özelliklerini göz önünde bulundurarak tespit ettiği sözleşmeyi bizzat imzalayabilir. Böylece broker sigorta sözleşmelerinin yapılmasında tellal gibi sadece aracılık edebileceği gibi, acente gibi temsil yetkisine dayanarak sözleşmeyi müşterisi adına ve hesabına gerçekleştirebilir¹⁰⁵.

Sigorta sözleşmesinin kurulmasından önce brokerin üzerine düşen bir takım görevler bulunmaktadır. Öncelikle broker kendisine başvuran kişinin

¹⁰² Studer, s. 45 vd.; Müller-Chen/Uhlmann, s. 224-225.

¹⁰³ Studer, s. 218.

¹⁰⁴ İsviçre'de brokerlik sözleşmesinin kanunda yer almaması sebebiyle sigorta ettiren ile broker arasında kanundan doğan bir temsil ilişkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle sigorta ettirenin açık ya da zımî olarak brokere genel hükümler çerçevesinde (OR 32 vd.) temsil yetkisi vermesi gerekmektedir. Aksi takdirde broker müşterisi adına ve hesabına sigorta şirketiyle sözleşme yapamaz (Studer, s. 53).

¹⁰⁵ Yargıtay da konuya ilişkin olarak verdiği yeni tarihli bir kararında brokerin sigorta ettirenin temsilcisi olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: “*Sigorta brokerliğinin görevi, sigorta ettirenin gereksinmelerini değerlendirerek hangi sigortalının bunları en iyi bir biçimde karşılayabileceğini saptayıp, bunu sigorta ettirene bildirmektir. Başka bir deyişle, sigorta brokeri, sigorta ettireni temsil etmektedir.*”, (Yarg. 11. HD., 30.01.2006 tarih, 2005/1159 E., 2006/795 K sayılı kararı (Karar için bkz. Corpus Mevzuat ve İçtihat Programı).

rizikosunu tespit etmeli ve bunun verimli şekilde sigortalanması amacıyla hazırlık yapmalıdır¹⁰⁶. Brokerin hem teminat altına alınmak istenen (yangın, hırsızlık, kaza vb.) hem de muhtemel sigorta şirketlerinin taşıdığı malî ve finansal rizikoları incelemekle yükümlüdür. Söz konusu incelemenin ardından broker somut olayın özelliklerini ortaya koyan raporuyla birlikte sigorta ettirenin aksine talebi yoksa en uygun şartları taşıyan üç farklı poliçe alternatifini sunmalıdır (SBY m. 22). Böylece piyasadaki onlarca değişik seçenek arasından uygun üç tanesi eleme suretiyle belirlenerek sigorta ettirenin sağlıklı karar alması sağlanır. Ancak bahsedilen aşamaya gelinmesiyle brokerin yükümlülükleri sona ermemekte ve sözleşmenin kurulması esnasında ortaya çıkan sözleşme metni, poliçe ve sigorta genel şartlarının kontrol edilerek sigorta ettirenin önemli hususlar hakkında dikkatinin çekilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde sözleşmenin kurulmasının ardından sigortacının malî durumunda meydana gelen olumsuz gelişmelerin sigorta ettirene aktarılması da ayrı bir önemi haizdir¹⁰⁷.

Yukarıda ayrıntılı bir şekilde izah edildiği üzere brokerin sahip olduğu temsil yetkisine dayanarak müvekkilinin adına ve hesabına sigorta sözleşmesini akdetmesi, değiştirmesi ve sona erdirmesi de mümkündür¹⁰⁸. Yine sigorta edilen rizikonun gerçekleşmesi üzerine broker, tazminatın (veya sigortanın türüne göre sigorta bedelinin) alınabilmesi için gerekli prosedürü yerine getirip sigorta ettirenin şirketten olan hakkını rahatça tahsil edebilir (*Ahzu kabz*). Broker, temsil yetkisine sahip olduğundan müvekkili adına ve hesabına işlem yapabilir¹⁰⁹.

Brokerin hem temsil yetkisini haiz olması hem de sigorta sözleşmesinin hazırlık aşamasından tazminatın alınmasına kadar geçen dönemde bir takım iş görme edimleri içermesinden dolayı broker ile müvekkili arasındaki ilişki esas itibarıyla vekâlet olarak nitelendirilebilir (BK m. 386). Sigorta brokerinin belirli bir hizmetin ifası taahhüt etmesi bu bağlamda önceden belirlenmiş gayri maddi edimini (inceleme, araştırma yapmak, rapor hazırlamak, yol göstermek, iş takibinde bulunmak, sözleşme imzalamak vb.) yerine getirmesi ve karşılığında ücret alması ilişkinin vekâlet niteliğini ön plana çıkarmaktadır.

Brokerin edimleri tabii ki tellallık, hizmet ve istisna sözleşmelerini de çağrıştırmaktadır¹¹⁰. Özellikle sözleşmenin kurulmasına aracılık etmek

¹⁰⁶ Studer, s. 43; SIBA, Berufsbild Schweizer Versicherungsbroker, s. 7; Baumann, s. 113 vd.; Marlow/Spuhl, s. 74; Trinkhaus, s. 131; Deckers, s. 23; Bozkurt, s. 383; Müller-Chen/Uhlmann, s. 224.

¹⁰⁷ Studer, s. 43.

¹⁰⁸ SIBA, Berufsbild Schweizer Versicherungsbroker, s. 7; BGE 123 III 481.

¹⁰⁹ Baumann, s. 10; Karş. Koch, P.: "Der Versicherungsmakler im neuen Vermittlerrecht", VW 2007, s. 249.

¹¹⁰ İsviçre hukuku bakımından karşı. Müller-Chen/Uhlmann, s. 225.

tellallık, risk raporunun hazırlanması istisna, gerekli kontrollerin yapılması, evrakların incelenmesi söz konusu sözleşmeleri işaret etmektedir¹¹¹.

İsviçre’de konuya ilişkin yazdığı eserinde *Studer*, brokerin edimlerinin istisna, vekâlet, tellallık gibi sözleşmelere uygun olduğunu ancak ana ve yan edimlerin değişik sözleşmelerden alınması sebebiyle, söz konusu hukukî ilişkinin karma ve *sui generis* (kendine özgü) isimsiz bir sözleşme niteliğinde olduğunu ileri sürmüştür¹¹². Gerçekten yazara göre, brokerin risk analiz raporu hazırlama edimi, niteliği itibariyle istisna sözleşmesine aittir. Ayrıca sözleşmeye aracılık etme faaliyeti esas itibariyle tellallık sözleşmesine dâhildir. Özellikle sözleşmenin kurulması hâlinde ücrete hak kazanılması aksi halde brokerin ücret talep etme hakkının doğmaması tellalın ücret hakkına benzemektedir. Yine sözleşmenin kurulmasından sonra gelişmelerin takip edilmesi, gerektiği hallerde sigorta ettirenin uyarılması vekâlet sözleşmesine ait edimler olarak ortaya çıkmaktadır. Yazar sayılan unsurlar sebebiyle broker ile sigorta ettiren arasındaki ilişkinin İsviçre sisteminde hiçbir sözleşme tipine uymaması sebebiyle *sui generis*, isimsiz bir sözleşme olarak nitelendirilebileceğini savunmuştur¹¹³.

III. Değerlendirme

Brokerlik sözleşmesi, İsviçre hukukunda isimsiz bir sözleşme olmasına karşın, Türk hukukunda kanunî bir temele dayanmaktadır. Sözleşme, Sigortacılık Kanunu’nda ayrıca düzenlenmiş olmasına karşın, brokerin yukarıda izah edilmiş olan edimlerine bakıldığında bünyesinde değişik sözleşme ilişkilerine ait izlerin olduğu görülmektedir.

Broker ile sigorta ettiren arasındaki ilişkide risk analiz raporunun hazırlanması istisna, uygun sözleşme tekliflerinin bulunması ve sözleşmeye aracılık edilmesi tellallık, gerekli belgelerin incelenmesi ve sözleşme sonrası bilgilerin aktarılması hizmet sözleşmelerine ait edimlere benzemektedir. Ancak ilişkinin bütünü göz önüne alındığında, broker ile sigorta ettiren arasında vekâlet sözleşmesinin özellikleri dikkat çekmektedir. Özellikle brokerin temsil yetkisine sahip olması ve genel anlamda sigorta ettirenin işlerini görmeye ilişkin ediminin bulunması ilişkiyi vekâlet sözleşmesine yakınlıştırmaktadır.

Sigortacı ile broker arasındaki sözleşmeye bakıldığında *tellallık* ve aracı acentelik ilişkilerine benzemektedir. Ancak broker her iki bağımsız tacir yardımcısından da önemli farklılıklar taşımaktadır. Bunlar arasında yer önemli husus *brokerin sigorta ettirenin temsilcisi olması*, sigorta ettirenin

¹¹¹ Alman hukukunda sigorta tellalı ile müşterisi arasındaki ilişkide iş görme edimi bulunduğu bu nedenle hizmet ve istisna sözleşmesine yakın olduğu yönünde bkz. **Schimikowski**, s. 86.

¹¹² **Studer**, s. 83 vd.

¹¹³ **Studer**, s. 209-211; Aynı yönde bkz. **SIBA**, Berufsbild Schweizer Versicherungsbroker, s. 8; **Müller-Chen/Uhlmann**, s 6.

adına ve hesabına sözleşme yapabilmesidir. Dolayısıyla brokerin hem sigorta ettiren hem de sigortacı ile olan ilişkisi nevi şahsına münhasırdır.

Sigorta brokerinin sahip olduğu söz konusu farklı özellikler onun kanunlarda düzenlenen diğer aracılık sözleşmeleriyle örtüşmesine engel olmaktadır. Dolayısıyla broker diğer aracılık ilişkilerinden farklı, sigortacılık alanında kullanılan özel (*sui generis*) bir tacir yardımcısıdır¹¹⁴. Vardığımız bu sonuç sigortacılık alanında yapılan değişikliklerin, getirilen yeni aracı türlerinin TTK hükümleriyle uyumlaştırılmamasının sonucudur. Sigortacılık alanında yapılmak istenen değişikliklerde söz konusu düzenlemeler göz önüne alınmış olsaydı hem diğer araçlara benzemeyen brokerlik müessesesi ortaya çıkmaz hem de Türk Ticaret Kanunu'nun 1267'nci maddesinde zaten düzenlenmiş olan sigorta tellalı pratik hayata geçirilmiş olurdu¹¹⁵.

SONUÇ

Dünya üzerinde sigorta sözleşmelerine kurulmasına yardımcı olmak üzere genellikle iki tür yardımcı tipi ön plana çıkmıştır. Bunlar sigorta şirketlerinin doğrudan temsilcisi sıfatını taşıyan acenteler (istisnaen aracı acenteler) ve daha ziyade sigorta ettirenin tarafında yer alan tellallardır. Ancak İngiltere, İsviçre gibi bazı ülkelerde sigortacılık alanında çalışanları diğer tellallardan ayırt etmek üzere broker kavramının kullanıldığı görülmektedir. Ülkemize de bahse konu hukuk sistemlerinden ithal edilen kavram, faaliyetleri benzer olsa da acente ve tellaldan ayrılmaktadır.

Sözleşmelerin kurulmasına aracılık eden bağımsız tacir yardımcısı tellaldan daha farklı şekilde hareket eden sigorta brokeri kendine has özelliklere sahiptir. Ayrıca broker Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmediği ve sadece sigortacılık alanında faaliyet gösterdiği için klasik tacir yardımcılarında içinde yer almamaktadır. İsim benzerliği olan ve sermaye piyasalarında görülen menkul kıymetler borsalarındaki müşteri temsilcisi olan borsa brokerinden de ayrılmaktadır.

Brokerin gerçek veya tüzel kişi olması hâlinde de tacir sıfatını haiz olduğunu ve tacir olmanın hüküm ve sonuçlarına tabidir. Bağımsız tacir yardımcılarının ihtiyarî olarak ayrı bir ticarî işletme işletmeleri sebebiyle tacir sayılmalarına mukabil brokerler her halükarda tacir sıfatına sahiptir. Gerçek kişi brokerlerin ticarî işletmeye sahip olmaları, tüzel kişilerin de anonim veya limited şirket şeklinde kurulmalarının mecburi tutulması, tacir

¹¹⁴ *Bozkurt*, brokerliğin benzer kurumlar arasında en çok tellala benzediğini ve diğer tacir yardımcılarını ile birçok unsurunun bağdaşmadığını, brokerliğin Türk hukukunun İngiltere uygulamasından esinlenerek yaratılan *sui generis* bir aracı olduğunu, brokerin temsil yetkisinin göz ardı edilmesi hâlinde de kanun gereği temsil yetkisine sahip kılınmış özel bir tellal olduğunun söylenebileceğini ifade etmiştir (s. 364).

¹¹⁵ Çalışmamızda savunduğumuz görüşün aksine, öğretilde *Can*, Türk Ticaret Kanunu m. 1267'de bahsedilen sigorta tellalının, Sigortacılık Kanunu'nda düzenlenen sigorta brokeri olduğunu ifade etmiştir (bkz. s. 241, 251).

olma sonucunu da beraberinde getirmektedir. Böylece broker, gerek sigortacı ile olan gerek sigorta ettirenle arasındaki ilişkilerinde basiretli iş adamı gibi davranmakla yükümlü olduğu gibi, tacir olmanın diğer sonuçlarına da tabidir.

Sigortacılık Kanununda broker hakkındaki düzenlemenin ayrıntılı olmaması ve Türk Ticaret Kanunu'nun 117'nci maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan ve sigorta sözleşmelerine aracılık hakkında söz konusu acenteliğe ilişkin hükümlerin uygulanacağına kural karşısında acente ve brokerler aynı kefeye konmuş olmaktadır. Oysa daha önce de zikredildiği gibi sigortacının tarafındaki acente ile sigorta ettirenin temsilcisi brokere aynı hükümlerin doğrudan uygulanması doğru değildir. Her ne kadar uygulamada, acentelik hükümleri doğrudan brokere uygulanmasa da bahse konu uyumsuzluğun giderilmesi gerekmektedir. Adı geçen müdahalenin, halen TBMM'de bulunan Türk Ticaret Kanunu Tasarısının kanunlaşması hâlinde ortadan kalkacağını düşünmekteyiz.

Broker hakkında kanunda ve yönetmelikte boşluk olması hâlinde brokerin şahsî özellikleri dikkate alınarak aracı acenteliğe, tellallığa ve vekâlet akdine ait kanunî düzenlemeler uygulama alanı bulmalıdır. Acentelik hakkında hüküm bulunmayan hallerde aracılık yapanlara tellallık, sözleşme yapanlara komisyonculuk ve bunlarda da hüküm bulunmaması hâlinde vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağını öngören Türk Ticaret Kanunu'nun 116'ncı maddesinin 2'nci fıkrası hükmünün kıyasen brokerler hakkında da geçerli olması ilişkinin tabiatına da uygun düşmektedir. Tabii ki söz konusu hükümlerin uygulanması esnasında brokerin diğer sözleşmelerden olan farklarının göz önünde tutulması zorunludur.

Kısaltmalar Cetveli

BGE	: Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts
BK	: Borçlar Kanunu
Diss	: Dissertation
EG	: Europäische Gemeinschaft
HAVE	: Haftung und Versicherung
HD	: Hukuk Dairesi
HGB	: Handelsgesetzbuch
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
Karş.	: Karşılaştırınız
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
M	: madde
MaklerG	: Maklergesetz
N	: Numara
OR	: Obligationenrecht
s	: Sayfa
SBY	: Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği
SDD	: Sigorta Dünyası Dergisi
SIBA	: Swiss Insurance Brokers Association
SK	: Sigortacılık Kanunu
SMK	: Sigorta Murakabe Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TTKT	: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı
vd	: ve devamı
VW	: Versicherungswirtschaft
VVG	: Versicherungsvertragsgesetz
Yarg.	: Yargıtay

KAYNAKÇA*

- Arkan, S.** : Ticari İşletme Hukuku, X. Baskı, Ankara 2007.
- Atabek, R.** : Sigorta Hukuku, Ankara 1965, s. 31 vd., (Atabek, Sigorta Hukuku).
- Atabek, R.** : Sigorta İstihsal Organları Hukuku, İstanbul 1968, (Atabek, İstihsal).
- Ayhan, R.** : Ticarî İşletme Hukuku, II. Baskı, Ankara 2007.
- Baumann, F.** : Versicherungsvermittlung durch Versicherungsmakler, Karlsruhe 1997.
- Baumann, H.** : Die Courtage des Versicherungsmaklers, Diss. Zürich 1996.
- Beckmann, R.M./Beckmann-Matusche, A.:** Versicherungsrecht Handbuch, München 2004.
- Beenken, M./Sandkühler, H.L.** : Das neue Vesicherungsvermittlungsgesetz, München 2007.
- Bozer, A.** : Sigorta Hukuku, Ankara 1965.
- Bozkurt, T.** : Türk Hukukunda ve Uygulamada Tellallık, Ankara 2006.
- Can, M.** : Türk Özel Sigorta Hukuku, II. Bası, Ankara 2007.
- Damcı, A.** : Tartışmalar, Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Taslağı Sempozyumu, İstanbul 1991.
- Deckers, S.** : Die Abgrenzung des Versicherungsvertreters vom Versicherungsmakler, Karlsruhe 2003.
- Deutsch, E.** : Versicherungsvertragsrecht, 5. Auflage, Karlsruhe 2005.
- Eren, F.** : Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, X. Bası, İstanbul 2008.
- Gamm, S./Sohn, M.** : Versicherungsvermittlerrecht, Rechtliche Auswirkung, Karlsruhe 2007.
- Gierke, J.v.** : Versicherungsrecht, 2. Hälfte, Stuttgart 1947.
- Hatemi, H./Serozan, R./Arpacı, A.** : Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, İstanbul 1992.
- Iten, M.** : Der Private Versicherungsvertrag: Der Antrag und das Antragsverhältnis, Freiburg- Schweiz 1999.

---

* Birden fazla eserinden yararlanan yazarlara yapılan atflarda kullanılan kısaltmalar parantez içinde gösterilmiştir.

- İnceoğlu, M. M.** : “Sözleşme Yapma Zorunluluğu ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 5. Maddesinin Bu Açıdan Değerlendirilmesi” Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 391-427.
- Kalpsüz, T.** : Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Taslağı Sempozyumu, İstanbul 1991, (Kalpsüz, Sempozyum).
- Kalpsüz, T.** : Sigorta Prodüktörlerinin Hukuki Durumu, Ankara 1967, (Kalpsüz, Prodüktör).
- Karayalçın, Y.** : Ticaret Hukuku, I, Giriş-Ticarî İşletme, 3. Bası, Ankara 1968.
- Karayazgan, A.** : “Avrupa Birliği Mevzuatı Karşısında Türk Sigorta Aracılık Hukuku”, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil Prof. Dr. Rayegan Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul 2007, s. 730-803.
- Kayhan, Ş.** : Türk Hukukunda Acentelik Sözleşmesi, II. Baskı, Ankara 2003.
- Kender, R.** : Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Taslağı Sempozyumu, İstanbul 1991, (Kender, Sempozyum).
- Kender, R.** : Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, VIII. Bası, İstanbul 2005, (Kender, Hususi Sigorta).
- Koban, G.K./Marck, G./Simon-Widmann, M.**: Rechte und Pflichten des Versicherungsmaklers, Münster 2007.
- Koch, P.** : “Der Versicherungsmakler im neuen Vermittlerrecht”, VW 2007, s.248-253.
- Kubilay, H.** : Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, II. Bası, İzmir 2003.
- Marlow, S./Spuhl, U.**: Das Neue VVG kompakt, Karlsruhe 2007.
- Memiş, T.** : “Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Sigorta Aracıları”, <http://www.jura.uni-sb.de/turkish/TMemis.html>.
- Metezade, Z.** : “Brokerlik, Yönetmelik ve Olumsuz Hükümler”, <<http://tsrsb.org.tr/private/trk/sayi13/mevzuat.htm>> (22.02.2008).
- Möller, H.** : Recht und Wirklichkeit der Versicherungsvermittlung, Hamburg 1944.
- Müller-Chen, M./Uhlmann, F.** : “Zusammenarbeitsverträge zwischen Versicherern und Brokern”, HAVE 2005, s. 224-231.
- Oksay, S./Özşar, B.** : Avrupa Birliği’nde Sigorta Aracıları, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-8, İstanbul 2006.

- Poroy, R. /Yasaman, H. :** Ticari İşletme Hukuku, X. Baskı, İstanbul 2004.
- Pulaşlı, H. :** Şirketler Hukuku, IV. Bası, Adana 2003.
- Schimikowski, P. :** Versicherungsvertragsrecht, III. Auflage, München 2004.
- Sieger, J. :** Die Rechtstellung des englischen Versicherungsmaklers (insurance broker), Karlsruhe 1983.
- Studer, H. :** Die Rechtstellung des Versicherungsbrokers in der Schweiz, Bern 2000.
- SIBA :** Berufsbild Schweizer Versicherungsbroker, Zürich 2003, <http://www.siba.ch/berufsbild.html>.
- Sönmez, L. :** “Türkiye’de Yeni Bir Sistem, Brokerlik ve Olası Etkileri”, SDD, Mayıs 1996, C. 37, S. 430; s. 30-31.
- Şenocak, K. :** “Avrupa Birliği Sigorta Aracıları Direktifi (2002/92/CE)”, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil Prof. Dr. Rayegan Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul 2007, s. 1055-1070.
- Tandoğan, H. :** Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. II, Ankara 1977.
- Trinkhaus, P. :** Handbuch der Versicherungsvermittlung, Band 1, Berlin 1955.
- Ulaş, I. :** Uygulamalı Sigorta Hukuku, IV. Bası, Ankara 2005.
- Ülgen H. /Teoman, Ö./Helvacı, M. /Kendigelen, K. /Kaya, A. /Nomer Ertan, N. F.:** Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2006.
- Ünan, S. :** “539 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Sigorta Aracılarına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Sigorta Hukuku Dergisi, 1996, S. 1, s. 68-91.
- van Bühren, H.W. :** Handbuch Versicherungsrecht, III. Auflage, Köln 2007.
- Yavuz, C. :** Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, VI. Bası, İstanbul 2002.

